

[Bjørn Poulsen]

ver arbejdet for det. Hvis man havde henvendt sig til os og sagt: I talte positivt om noget i dette forslag – ja men så havde vi da været til at snakke med. Men I kan ikke forlange, at vi andre skal lave det stykke arbejde, I selv burde lave. Det må også hr. Poulsgaard kunne forstå. Der må vel være grænser for, hvad vi skal lave for jer.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Det, jeg mente, var, at under første behandling blev der fra SFs side givet udtryk for, at der var ting, man ville se på. Hvorfor kom I ikke frem med det under udvalgsarbejdet? Men vi vil da meget gerne undgå at gøre den samme dumhed en gang til. Når vi genfremsætter dette forslag til efteråret, så skal vi nok lade være med at begå den samme fejl igen. Så skal vi nok tage kontakt med SF. Jeg vil så håbe, at vi kan få andre med på ideen. SF havde da mulighed for i udvalget for forretningsordenen at komme med disse ændringer, men det gjorde man ikke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning forkastedes, idet 11 stemte for, 123 imod; 6 stemte hverken for eller imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Forhandling om redegørelse nr. R 4:

Socialministerens ældrepolitiske redegørelse af 14. december 1982.

(Anmeldt 14/12 82. Redegørelsen givet 14/12 82. Beslutning om forhandling 14/12 82).

Forhandling

Inge Fischer Møller (S):

Først vil jeg gerne sige tak til socialministeren, fordi vi endelig får lejlighed til at diskutere ældrekommissionens betænkninger.

Jeg vil godt sige uden at være alt for kritisk, at jeg selv finder, at redegørelsen er meget tynd. Den beskriver nogle faktiske forhold, men kommer ikke med ret mange kon-

krete forslag til løsninger af de problemer, der er tale om.

Jeg vil godt tage udgangspunkt i det, som jeg og min gruppe finder væsentligst.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der er måske nogle, der ikke kan høre, at der tales fra talerstolen. Det gør der faktisk.

Inge Fischer Møller (S):

Det første, vi gerne vil kommentere, er spørgsmålet om privatisering. Hvis man med privatisering mener, at man skal støtte pensionister i eget hjem og pensionister, der bor på institution, i højere grad, så de bliver selvhjulpne, så er vi helt enige. Det er helt klart, at målsætningen med vores ældrepolitik må være, at man hjælper og støtter ældre, så de kan klare de funktioner, der drejer sig om deres dagligdag, på bedst mulig måde, også sådan, at de er frigjort for hjælp fra andre, i det omfang det er muligt. Men hvis man med privatisering mener – og det er det, jeg tror ministeren mener – at det i højere grad skal være private organisationer, der overtager de opgaver, det offentlige i øjeblikket har ansvar for, og at man i højere grad skal inddrage det, man kalder for privat og frivillig arbejdskraft, må mit parti tage afstand.

Det er ikke socialdemokratiets opfattelse, at man kan klare ældreomsorgen alene ved hjælp af privat godgørelse. Når man taler om privat godgørelse, må man ikke glemme, at man kan lægge op til stærke bindinger til private organisationer, som har nogle bestemte formålsparagraffer. Det er vi ikke tilhængere af.

Men hvis det drejer sig om at stabilisere, at hjælpe ældre til at klare sig selv på bedst mulig måde, så er jeg enig. Jeg har fået nogle tal, der siger, at det kun er ca. 8 pct. af de pensionister, der er over 70 år, og som bor i eget hjem, der officielt har brug for hjemmehjælp. Hvis de tal er korrekte, er det jo noget, vi kan glæde os over. Men jeg synes, vi skulle prøve at undersøge, om tallene også er korrekte, om det viser sig, at der måske er nogle, der har brug for hjælp, men som ikke får det – uden at vi virker anmassende, men for at sikre, at den lovgivning, vi har, også når ud til de mennesker, som lovgivningen vedrører.

Når det drejer sig om vore ældre på plejehjem, viser det sig, at godt og vel 8 pct. over

[Inge Fischer Møller]

70 år er på plejehjem. Det er jo ikke så mange, når vi tænker på, hvor mange ældre vi har, der er over 70 år. Men også her gælder den målsætning, at man i institutioner må have lov til at påtage sig de opgaver, der er forbundet med at planlægge sin egen dagligdag.

Det er helt klart, at man skal have hjælp fra medarbejdere, men i det omfang man kan være selvhjulpnen, skal man have lov til det. Umyndiggørelse må under ingen omstændigheder finde sted, og jeg har også hæftet mig ved, at ministeren har nævnt det i sin redegørelse.

Noget andet, jeg også har hæftet mig ved i redegørelsen, er finansieringen af alternative boligformer. I det omfang det overhovedet er muligt, bør ældre integreres i det almindelige boligbyggeri. Jeg vil godt understrege, at jeg synes, det bedst mulige ville være, at ældre får lejlighed til at bo i socialt eller i almennyttigt boligbyggeri eller andre alternative boformer. Det hænger sammen med, at man på den måde lettere bliver et integreret led i det samfund, man bor i. Man kan benytte nærbutikker, i det omfang man har overskud af kræfter til det, man kan deltage i de kulturelle tilbud, der er, og hvis man har overskud af kræfter, så kan man også benytte kollektive transportmidler. Vi ved også fra redegørelserne og fra betænkningerne, at visse steder er der mulighed for at etablere særlige former for kollektiv trafik for de mennesker, der ikke er i stand til at benytte almindelige offentlige transportmidler.

Jeg synes, det er meget væsentligt, at man som ældre har mulighed for og lejlighed til at deltage i de kulturtilbud, som gives til den øvrige del af befolkningen. I redegørelsen er det nævnt i meget brede vendinger, og der er ikke taget stilling til, hvilken form for finansiering man f.eks. vil benytte ved plejehjem og almennyttigt boligbyggeri for pensionister. Jeg vil godt benytte lejligheden til at spørge ministeren, hvilke konkrete forestillinger ministeren har.

I redegørelsen er der i spalte 3240 en bemærkning om, at der vil komme nogle henstillinger til kommunerne vedrørende disse spørgsmål. Hvis jeg skal være ærlig – og det skal jeg vel – kan jeg godt få fornemmelsen af, at det er de administrative forhold, man tager hensyn til. Det er selvfølgelig også vigtigt, at vi gør det administrative overskueligt,

men vi må ikke glemme, at det, det drejer sig om, er at skabe gode og trygge vilkår for vore ældre medborgere. Det administrative må altså ikke få førsteprioritet. Der står halvanden sætning om det i redegørelsen i spalte 3240, og jeg vil godt spørge ministeren, om det ikke er muligt at løfte fligen, så vi, der er lidt nysgerrige, kan få at vide, hvad der er i gang fra ministeriets side.

Når det er vigtigt at få taget hul på hele diskussionen om boligsituationen, hænger det sammen med, at vi stort set alle sammen har den målsætning, at man skal have mulighed for at blive i sin egen bolig, så længe det er muligt, og så længe det er forsvarligt. Men hermed er jo ikke sagt, at vi skal skabe frygt hos dem, der skal bo på institution. Der er nogle, der ikke kan klare sig selv, og som må bo på institution. Her vil jeg godt spørge ministeren, om forholdet, når det drejer sig om vore institutionstilbud, i virkeligheden ikke er det, at mange får tilbuddet for sent – forstået på den måde, at man kommer der på et tidspunkt, hvor man ikke har mulighed for at påvirke sine daglige omgivelser. Hvordan kan vi i fællesskab mindske den frygt, mange ældre føler over for institutioner? Vi har mange institutioner, der er gode, og det, som er godt, er jo, at man har mulighed for at påvirke sin egen dagligdag. Selv om det er et ømtåligt emne, må vi tage hul på den problemstilling og prøve at finde ud af, hvordan vi kan fjerne angsten eller frygten hos de medborgere, det drejer sig om.

Jeg vil også godt sige en anden ting om redegørelsen. Det er nok svært, når der er så mange betænkninger, at fatte sig i korthed, men jeg hæftede mig ved, at der mange gange står i redegørelsen, at de ældre medborgere er værdifulde for samfundet. Det er jeg enig i. Men hvis vi vil tage det op konkret, må vi også sige, at hvis vi virkelig mener det, så er det ikke nok, at vi bare skriver det i redegørelser, så må vi også tage nogle konkrete initiativer. Det, jeg her tænker på, er, at de konkrete initiativer, der bør tages, bør tages i forhold til de medarbejdere, der skal betjene og hjælpe de ældre, som ikke kan klare sig selv.

Når vi ser på den tilgang, der vil blive af ældre frem til 1990, så er det jo en ret stor stigning, og man må spørge sig selv om, hvad man skal gøre ved den med de medarbejdere, vi allerede har med en uddannelse

[Inge Fischer Møller]

inden for de forskellige sektorer, der vedrører ældreforsorgen, og med de medarbejdere, som ingen uddannelse har. Det er vigtigt, at hjemmehjælperne har en tidssvarende uddannelse, fordi de skal være en slags bindeled mellem forvaltningen og pensionisterne, men det er også vigtigt, at alle andre medarbejdere får en tidssvarende uddannelse.

Derfor vil jeg spørge ministeren om to ting: er det med vilje, at man slet ikke har nævnt betænkningen om EFG-uddannelserne på det sociale og sundhedsmæssige område, eller er det en forglemmelse?

Den anden ting: er der nogle meget faste regler for, hvilke opgaver hjemmehjælperne kan påtage sig? Kunne man ikke forestille sig noget nytænkning på dette område og sige, at i stedet for nogle faste regler for, hvad hjemmehjælperen skal foretage sig, så lemper vi lidt. Vi har jo snakket noget om forsøgsordninger, og det har vi selv som parti været med til at starte, og det er vi enige i. Men kunne man ikke forestille sig, at det ville være en god idé, hvis hjemmehjælperen i højere grad kunne bruge noget af sin tid til at tale med pensionisten og prøve at finde ud af, hvad pensionisten selv kan klare, og hvad pensionisten ikke kan klare, så man i samarbejde kunne finde ud af, hvordan pensionisten så bliver selvhjulpne? Jeg ved godt, det er noget nyt, men jeg synes, det ville være værd at overveje.

Det er helt klart, at når det drejer sig om socialpolitik og forsøgsordninger, vil alt nyt, som man ikke på forhånd har et bevis for er sikkert, skabe angst og usikkerhed. Jeg vil meget appellere til, at vi under de forsøgsordninger – vi har jo allerede noget erfaringsmateriale – vi sætter i gang, informerer de borgere, der er implicerede i ordningen, så vi ikke skaber ubegrundet angst og frygt, så de er klar over, hvad det er, de går ind i.

Jeg havde lyst til at sige meget mere, men der bliver jo heldigvis flere omgange. Det er dog efter min vurdering lidt underligt, at ministeren i redegørelsen ikke har konkretiseret en del af de meget konstruktive forslag, som ældrekommisionen er kommet med. Måske har ministeren allerede nu et svar på, hvad årsagen er, men jeg synes, det havde været godt, hvis man havde sagt, hvad årsagen var til, at man ikke havde taget det op til debat. Måske hænger det sammen med det, jeg skal sige afslutningsvis: at ministeren har bebud-

det, at man vil indkalde til en konference, og det er jo selvfølgelig godt.

Jeg ville synes, det havde været mægtig godt, hvis vi havde haft den konference før debatten her i dag, så havde vi måske i højere grad vidst, hvor vi havde haft hinanden, og i højere grad fået det, man kan kalde for en frugtbar diskussion, og måske undgået konfrontationer, som vi af og til oplever, når det drejer sig om socialpolitik, men jeg vil håbe, at dette må munde ud i noget meget konstruktivt til fordel for de ældre i vort samfund.

Lizzie Lichtenberg (KF):

Denne debat i dag drejer sig om nationens grænende tindinger, en af det moderne samfunds store, verdensomspændende sociale udfordringer; det drejer sig om livet og fremtiden for os alle.

Hovedopgaven i ældrepolitikken nu er at formulere en langsigtet strategi for den ældrepolitiske udvikling. Jeg vil gerne takke socialministeren for den konstruktive redegørelse om en bedre og mere sammenhængende ældrepolitik, der er til folketingets behandling i dag.

Vi har jo tradition for, at lovgivning vedrørende vore ældre hviler på et bredt politisk grundlag i folketinget, en tradition, jeg håber bliver videreført, når det gælder om at opnå reelle resultater i den kommende lovgivning om den ældre generations forhold. Resultaterne bliver stærkest, når de hviler på en tydelig og stærk linje, som et stort flertal i folketinget står bag.

Et sporskifte i dansk ældrepolitik er på vej, snarere i konsekvens af end på trods af samfundets økonomiske krise, der nødvendiggør et brud med vaneforestillinger og kalder på omtanke og fantasi i ressourcernes udnyttelse. Der bliver flere ældre over 80 år, der traditionelt har haft størst behov for offentlig bistand, der ofte har været tilbudt efter behov, vi har troet pensionisterne har haft.

Ældrekommisionens beregning af det offentliges udgifter viser, at ved at anvende de samme midler til at løse opgaverne omkring de ældre, f.eks. plejehjem, hjemmehjælp m.v. med uændret standard, vil disse være 7-9 mia kr. større i 1990 end i 1980. Forøgelsen svarer i størrelsesorden til de samlede udgif-

[Lizzie Lichtenberg]

ter til ældreinstitutioner i 1980. Dette offentlige forbrug skyldes især, at antallet af ældre på over 80 år fra 1980 til 1990 kan forventes øget med mellem 45.000 og 56.000 personer.

En kursændring er derfor nødvendig. Væk fra stivheden i det traditionelle bistands- og institutionssystem og væk fra forestillingen om, at ældrepolitiske opgaver først og fremmest er sociale anliggender for det offentlige. Fremtidige løsninger ligger uden for disse områder.

Med udgangspunkt i en politik, der bygger på større selvbestemmelse for den enkelte, bedre rammer for anvendelse af egne kræfter og muligheder, en styrkelse af vilkårene for at undgå stærke brud i livssituationen, også i tilværelsens sidste år, deler vi fra den konservative gruppe ministerens opfattelse af, at vi må koncentrere os om ældres forhold til arbejdsmarkedet, pensionisternes økonomi, nye og bedre boligformer. Bedre ernæring, hygiejne og arbejdsforhold såvel som lægevidenskabelige fremskridt er sider af samfundsudviklingen, der har forlænget den gennemsnitlige levetid. Derved vokser de individuelle helbredsforskelle, når den gennemsnitlige helbredstilstand er forbedret. Et stigende antal mennesker vil derfor både ønske og være i stand til at arbejde ud over den nuværende pensionsalder, og netop ved at sigte mod en gradvis overgang fra fuld beskæftigelse til pension tilgodeser man de ældres muligheder for selvbestemmelse og undgår stærke brud i livssituationen.

Jeg skal derfor støtte socialministeren i hans tanker om delpension og deltidsbeskæftigelse. Der vil fortsat være mennesker, som er nedslidte, inden de når pensionsalderen. Derfor imødeses reformen om førtidspension med stor interesse. Det må tilstræbes, at lovgivningen udformes således, at sammenblanding af skattebestemmelser og bestemmelser vedrørende forsørgelse og bestemmelser af handicapkompenserende art undgås. Kompenserende ydelser gives principielt for at afhjælpe et funktionsproblem og har som følge heraf intet at gøre med forsørgelsesydelser som f.eks. pensioner. Ved en klar skelnen mellem forsørgelsessystemer og kompenserende ydelser som her foreslået tror jeg at en række af de alvorlige samordningsproblemer samtidig løses.

Vi ønsker at gøre det muligt at planlægge og spare op til sin egen alderdom. Samord-

ningsproblemet er derfor et af de områder, der kræver et udredningsarbejde med henblik på at mindske problemerne.

Det tredje område, ministeren omtaler – boligen – har overordentlig betydning for vor livskvalitet, og gennem livet er boligen rammen om mange aktiviteter. Boligpolitikken er derfor uhyre vigtig i bestræbelserne for at nå målene: selvbestemmelse, anvendelse af egne kræfter og muligheder, kontinuitet i tilværelsen. Men der stilles ikke blot krav til boligpolitikken om et varieret udbud af velegnede selvstændige boliger; der stilles krav til vor planlægning i al almindelighed. Boligen bliver gradvis mere og mere central i den ældres tilværelse; man bliver afhængig af, om boligen er hensigtsmæssig, om adgangsforholdene er gode, om der er liv omkring den, om der er naboer, om der kan ydes den nødvendige hjælp eller service, og om man økonomisk kan klare det.

Økonomisk har det betydning, at den neutralitet i finansieringen, som er påpeget af kommissionen og socialministeren, opnås. Hvis der bliver behov for hjælp til brug for selv omfattende omsorgsbehov, skal denne tilrettelægges, så den kan ydes i boligen. Bistanden til de ældre bør primært sigte på at give den enkelte hjælp til selvhjælp.

Tilvejebringelsen af yderligere kollektive boliger for de ældre, der foretrækker at bo sammen med andre ældre, bør have en central placering i fremtidens boligpolitik på ældreområdet som alternativ til de traditionelle institutionsformer, der gradvis må forudsættes afviklet i den form, vi kender dem i i dag.

Det var vigtigt for det konservative folkeparti, at der i forbindelse med de nylig vedtagne boliglove skete en fordobling af kvoten af kollektive boliger til 600 pr. år. Ydelse af døgnpleje til ældre i lokalområdet kan med fordel koordineres ved udnyttelse af kapacitet i bestående ældrebebyggelses plejecentraler. Bestående plejehjem kan ikke afvikles fra den ene dag til den anden, men kan med udgangspunkt i beboernes selvbestemmelse og medindflydelse og med fleksibel tilrettelæggelse af bistanden efter selvhjælpsprincippet utvivlsomt i mange tilfælde udnyttes langt bedre end hidtil. Ved åbning af institutionerne for omverdenen kan institutionen blive centrum for mange aktiviteter, hvor beboerne er sammen med andre fra om-

[Lizzie Lichtenberg]

rådet, og her er selvejende institutioner og deres bestyrelser et vældig godt eksempel.

Befolkningsudviklingen skaber behov for andre fordelingsnormer. Opgaven, der skal løses, er på både de sociale, de økonomiske og de etiske områder. Fornylelsen af ældrepolitikken må tage udgangspunkt i de ældres egne ressourcer og bryde med den opfattelse, at ældrepolitik i første række er et spørgsmål om det offentliges tildeling af foranstaltninger efter visse behovskriterier. Det organiserede omsorgsarbejde er bevidst eller ubevidst bygget på den vedtagelse, at ældre kun kan nyde, hvilket i allerhøjeste grad umyndiggør pensionisterne. Denne vedtagelse medfører, at der ikke rigtig bliver plads til pensionisten som menneske, et menneske, der kan give og modtage, yde og nyde. Enhver har behov for altid at yde noget, at kunne bidrage, at give. Der bliver arbejdet ud fra de behov, vi tror pensionisterne har, og på den anden side bestemmer vi også deres behovsmønster.

Der er brug for en ændret indstilling til de ældre og det at blive ældre, til en mere positiv holdning til alderdommen. Aldrig i historien har ældre mennesker været så erfarne, så veluddannede, oplyste og livskraftige som i dag. De har oplevet hele den industrielle udvikling; de erfaringer og færdigheder, de har tilegnet sig, vil være uundværlige i vort samfund. Vi har ikke råd til at kassere denne viden, for den kan bidrage til en bedre forståelse af den igangværende udvikling.

Socialministerens opfordring til privatisering opfatter jeg som en opfordring og udfordring til de ældre om at tage ansvar for sig selv, at de ældres egne organisationer og andre frivillige organisationer i højere grad får mulighed for og tilskyndelse til at virke i samspil med den offentlige bistand.

Selv om det er nødvendigt, at velfærds- og trykkesystemet organiseres, kan det ikke erstatte det menneskelige engagement, det ene menneskes følelse af ansvar for sit medmenneske, den menneskelige varme, som verden ikke kan undvære, hvis den da skal være menneskenes verden.

Henrik Toft (V):

Som indledning til venstres bidrag til debatten om ældrekommissionens tre delrapporter vil jeg gerne stille et spørgsmål: er der ikke noget forkert i den stærke opdeling, som vi efterhånden har fået mellem forskelli-

ge aldersgrupper? Vi har haft en børnekommission, der sidder en ungdomskommission, og et resultat af debatten her i dag kunne måske blive, at der skal nedsættes en kommission til at undersøge muligheden for et kortere tidsrum mellem ungdom og pensionsalder.

Skulle vi ikke langt hellere stræbe efter mindre skarpe opdelinger mellem de forskellige aldre? Heri ligger nemlig også indgangen til en mere fleksibel tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, som der lægges op til i rapporterne og i redegørelsen.

Venstre kan nemlig være meget enig i, at det er hensigtsmæssigt at give bedre betingelser for at smidiggøre overgangen fra arbejde til pensionisttilværelse. Opgaven hermed retter sig også mod andre end folketinget, men hvor der lovgivningsmæssigt kan hjælpes med, bør vi have det frem. Det forholder sig nemlig sådan, at den bratte overgang fra arbejde ofte giver store problemer. Derfor skal vi lette omstillingen, hvor det er muligt.

Samtidig kan det nævnes, at der her er tale om en ændring, som ikke koster noget, og mon vi ikke fra en ende af kan blive enige om, at der, sådan som der er lagt op til det fra socialministeren, ikke er råd til de helt store ændringer i de kommende år? Der er brug for, at vi nyvurderer opgaverne, men det forhindrer selvfølgelig ikke, at holdningerne til den indsats, der skal gøres, trækkes op her. Opgaven med at anvende knappe ressourcer stiller unægtelig også større krav til os. Hvor vi derfor kan finde gratis forbedringer, skal de selvfølgelig sættes i værk.

Her hører også naturligt ind at stimulere de ældres selvbestemmelse. Hvis de foranstaltninger, som de udsættes for, får en formynderisk karakter, vil det ofte skabe utilfredshed og aggressioner. Det er det modsatte, der er brug for. Det vil langt op i årene være muligt at trække på den enkeltes egen medvirken.

Her har jeg faktisk lyst til at nævne et andet Esther Møller-citat end socialministerens, nemlig at alle børn har brug for en bedstefar eller en bedstemor. I det hele taget: hvor der kan trækkes på en indsats af samkvemsmæssig og medmenneskelig karakter, vil det være områder, hvor vi kan have umådelig megen gavn af vores ældre medborgere, en gavn, som vi selvfølgelig ikke kan eller skal lovgive om. Jeg synes da også, det er noget positivt

[Henrik Toft]

at se frem til for os, der ikke har så mange år igen, inden vi når den alder.

Det er ikke så mange ord, socialministeren har brugt i sin redegørelse på spørgsmålet om pension. Der er kort gjort rede for regeringens intentioner om i sine sparebestræbelser at friholde pensionisterne, og at der bevilges flere penge til varnehjælp. Det sidste er naturligt et stort problem for mange pensionister; selv om de bor i en ældre bolig med en forholdsvis rimelig husleje, kan der ofte være tale om temmelig høje varmeudgifter. Derfor vil det være en hensigtsmæssig ting med yderligere tilskyndelse til foranstaltninger, som kan reducere varmeudgifterne gennem bygningsforbedringer og isolering.

Forudsætningen for, at der kan blive tale om en forbedring af pensionerne, er, at regeringens økonomiske politik kommer igennem. Det er ikke med urette, hvis pensionisterne siger til os politikere: I kunne have rebet sejlene noget før. Nu er det altså en bydende nødvendighed, at det sker. Som sagt har regeringen med sine foranstaltninger forsøgt at friholde pensionisterne ved spareindgrebene, men skal der fremover være tale om en større andel af bruttonationalproduktet til pensionsformål, er det som sagt nødvendigt, at der sker en begrænsning på andre områder. Det vil venstre arbejde for.

Hele samspilsproblematikken er noget af det vigtige at få gjort noget ved, selv om det er vanskeligt. Det er ikke rimeligt, at der skal være de helt groteske forhold og kun meget beskedne andele til en pensionist af en given indkomstfremgang. Om der alligevel skal ske en overgang til en ældreydelse, sådan som den er skitseret i rapporten, er et åbent spørgsmål. Men der er et stort behov for forenkling, så den enkelte beløbsmodtager kan forstå sin egen tildeling.

Jeg vil gerne takke for, at socialministeren vil give de ældre i ældreboliger og på plejehjem mere økonomisk selvbestemmelse. Derfor håber jeg også, at der forholdsvis hurtigt kan indhentes de fornødne erfaringer, som kan gøre dette muligt.

Venstre er enig i synet på længst muligt at kunne blive i eget hjem. Det er godt, at der er etableret så mange ting, som letter muligheden for det: hjemmehjælp, døgnpleje, madudbringning, omsorgsarbejde osv.

Omsorgsarbejdet synes jeg også er værd at give en positiv omtale, fordi det er noget af

det, der virkelig kan give de ældre en mening i tilværelsen.

Der er i rapporten gjort meget ud af spørgsmålet om boligen, og det er bestemt også berettiget. Vi ser nemlig klart af eksemplerne, at fejlinvesteringer her kan løbe op i meget store beløb. Derfor hilser jeg med tilfredshed, at socialministeren vil sætte et lovforberedende arbejde i gang med henblik på en ændret finansiering. En rentesænkning er selvfølgelig det, som virker bedst. Baggrunden, som kan give den, har jeg nævnt.

Til slut vil jeg gerne takke socialministeren for redegørelsen. Der vil til stadighed være behov for at få tilpasset indsatsen på de forskellige områder, og venstre mener, at ældreområdet har et særligt krav på bevågenhed. Jeg vil også gerne sætte nøgleord på, og det skal være: selvbestemmelse, forenkling og sammenhæng.

Alice Faber (SF):

Vi lever i et samfund, hvor ens muligheder for at realisere sine ønsker, hvis man ikke har en formue, er afhængige af, hvor dyrt man kan sælge sin arbejdskraft. Da behovet for arbejdskraft er stærkt dalende, er det ikke muligt for ret mange lige nu at realisere deres ønsketilværelse.

De nedslidte eller udstødte og de gamle kan ikke bruges som arbejdskraft. De må klare sig med, hvad der er tilovers i det offentlige, og det svinger. Vi er jo et sårbart lille land, som har indrettet os på afhængighed af udlandet, og det gør vi mere og mere. Derfor har den stærkeste del af arbejdskraften brugt sin styrke på at sikre sin alderdom, så den kunne undgå bunden: folkepension – den stærkeste del, som også har haft de mindst nedslidende arbejdspladser.

Sådan fungerer de samfundsmekanismer, flertallet i Danmark går ind for. Men det betyder så, at vi har to grupper pensionister i Danmark: de stærkeste, de mindst nedslidte og dermed dem, der har mest overskud, som har gode økonomiske vilkår og selv kan bestemme over en stor del af deres alderdom, og den mest nedslidte gruppe, som aldrig har haft råd til selvpensionering, ej heller har haft overskud til at kæmpe for en pensionsordning, og som har måttet slide så meget i det daglige, at det har været svært at få overskud til at få den interesse bygget op,

[Alice Faber]

som skulle fylde alderdommen. Mange af dem har slidt og slæbt for at give deres børn en bedre tilværelse end den, de selv havde.

Denne gruppe ældre, som på grund af nedslidning og en meget skrabet økonomi har brug for ekstra hjælp i form af lægebehandling og støtte til at klare dagligdagen, oplever så et hjælpesystem, som ikke engang deres sagsbehandler kan finde rede i. Det er igen de ældre, som fik de dårligste betingelser i deres barndom og arbejdsliv, der kommer til kort over for et overbureaukratisk og overumyndiggørende hjælpesystem.

Der er nok at tage fat på, hr. socialminister! Efter at der så i tre år har siddet en kommission og arbejdet med ældreproblemerne, imødeser vi en redegørelse om ældrepolitik fra socialministeren med stor spænding og interesse.

Kommissionen blev nedsat, fordi de ældres andel af befolkningen er voksende. Det betyder, at vi er nødt til at se, hvilke konsekvenser det får for ældregruppen som helhed, men også for resten af befolkningen og det øvrige samfund.

Men kommissionen blev også nedsat, fordi en stor del af os ikke fandt, at de rammer, der eksisterer om de ældres tilværelse og muligheder, var gode nok. Formålet skulle være at formulere en samlet ældrepolitik, som skulle give de ældre bedre vilkår.

Socialministeren er i den heldige situation, at han har et arbejdsredskab i hånden af virkelig god kvalitet. Desværre er det sådan her i livet, at selv om man giver folk et virkelig godt værktøj i hånden, er der ikke nogen garanti for, at arbejdet, der udføres, bliver godt. Det må man nok sige om denne redegørelse, som skulle være ministerens svar på ældrekommisionens store og værdifulde arbejde. Det er en tynd kop te. Ikke ved første øjekast. Det lyder utrolig godt. Ordene er de rigtige. De er næsten altid positivt ladede, og det er det, der er så farligt. Man tror, der ligger vilje til handling bag ordene, men der er ikke noget sted lovet noget konkret. For hvem kan være uenig med socialministeren i ordene i redegørelsen? Jeg synes, det er svært. Derfor er man nødt til at få socialministeren til at fortælle landets pensionister og os, hvad det er, han vil.

Socialministeren er inde på, at den ændring af befolkningens sammensætning, der sker på grund af udvidelsen af ældregrup-

pen, gør, at der er grænser for, hvor meget man kan forbedre standarden i ældreforsorgen. Det er vi alle enige i, men vi vil dog minde om, at det overgreb på den sociale pensionsfond, som folketinget foretog i oktober 1981, ikke er glemte, hverken af os eller af landets pensionister.

Hvis man lod pensionisterne få glæde af de 46 mia kr., der findes i fonden, så kunne ældrekommisionens og socialministerens smukke tanker realiseres. Det ved pensionisterne. Heldigvis har de fået nogle organisationer, hvor de har nogle meget aktive og dygtige folk, som ikke finder sig i at blive spist af med fine ord og tilslørende orientering. De har opdaget regeringens hensigter. Vi må håbe, at de får noget magt i fremtiden, så de får noget indflydelse på deres egen tilværelse i større udstrækning.

Regeringen har fremsat forslag om fordobling af varmemhjælpen. Pengene stammer fra den sociale pensionsfond og er kun en meget lille brøkdel af det afkast, som tilhører pensionisterne. Det betyder naturligvis ikke, at pensionisterne ikke har hårdt brug for tilskud til varme.

Ministeren taler om, at vores holdning til de ældre må ændres, og at vi indtager en formynderisk holdning, og om at lade de ældre selv deltage i løsningen af nogle af de opgaver, som foreligger. Jeg går ud fra, at ministeren mener de opgaver, som ligger i omsorgsarbejdet og klubarbejdet m.m. Det er jeg meget enig med socialministeren i. Alt for mange private organisationer har set det som en lønsom organisationsopgave at tilbyde de ældre og det offentlige at udfylde et hul i tilbuddene.

Hvad mener socialministeren med, at de ældre skal være med til at udføre helt jordnære, daglige hjælpeforanstaltninger til ældre med behov for bistand? Det er vigtigt at få at vide, hvor det er i dagligdagen, den nye regerings tanker vil komme til at ændre pensionistens tilværelse. Er det noget med at følges ad til omsorgsklubben? Eller hjælpe hinanden med at vaske op efter kaffen? Eller er det en erstatning for hjemmehjælpen, ministeren taler om?

Jeg vil gerne have nogle mere konkrete eksempler på, hvordan socialministeren vil være med til at udvikle en mere menneskelig varm og mindre umyndiggørende holdning i en langt større kreds i befolkningen. Vil soci-

[Alice Faber]

alministeren bede TV prøve gennem oplysning, eller bliver det i form af pjecer om, hvordan vi skal besøge vores far og mor hver uge? Ja, undskyld, men jeg synes altså, at socialministeren slipper let om ved disse alvorlige problemer, som ligger i tidens ræs og tiltagende fremmedgørelse, som gør, at vi har for lidt tid til hinanden og vores børn og vores forældre. Jeg synes, det er svært at finde ud af det og få skabt en mere menneskelig hverdag for os alle.

Men vi har dog i SF nogle bud på at ændre samfundet i en sådan retning, at der bliver mere tid til menneskeligt samkvem. Vi har nogle bud, som er noget mere konkrete end socialministerens stræben efter, at der kommer størst mulig bredde i det folkelige engagement for at sikre, at der for ældrebefolkningen kan udvikles brede og varierede tilbud, der kan interessere flest mulige grupper.

Socialministeren slutter efter denne svada med at foreslå en ældrekonference, som de ældre kan få lov til at deltage i. Hvor mange ældrekonferencer er der mon om året? Kan en halv snes gøre det?

Socialministeren mener også, at netop bistandslovsændringernes mulighed for at lave forsøg giver løsningen. Hr. minister, der er lavet masser af forsøg på ældreområdet i mange år, og nogle endda gode, nogle, som tager fat på nogle af de problemer, som ministeren nævner.

Jeg kan nævne et forsøg i Odense, som kaldes »Hjælp til selvhjælp«, og som bevidst arbejder på at fastholde pensionisternes uafhængighed af kommunens foranstaltninger. Man støtter pensionister i at udnytte egne ressourcer og dermed klare sig selv i længere tid. Naturligvis gives der hjælp, når der er behov. Kommunen lægger heller ikke skjul på, at projektet eller forsøget, eller hvad man nu kalder det, er opstået, fordi der skulle spares penge.

Hvorfor ikke tage så konkret fat? Lav nogle flere beboerhuse, gerne nogle, hvor der er blandede aldersgrupper, hvor der kan laves mad og aktivitet; så kan folk som regel selv finde ud af det, hvis vi vel at mærke vil acceptere andre normer og holdninger end dem, der er gængse på bjerget.

I afsnittet om de ældres forhold på arbejdsmarkedet bliver socialministeren lidt mere konkret. Han vil gerne smidiggøre

overgangen fra arbejdslivet til pensionisttilværelsen, og socialministeren siger, at det må være den enkelte selv, der bestemmer, hvornår og i hvilken takt tilbagetrækningen skal foregå. Det lyder bestemt godt. Tænk, hvis det var sådan, at vi, når vi syntes, vi blev for trætte til at arbejde, kunne gå hen til arbejdsgiveren og sige: fra den og den dato vil vi gå fire timer ned i dagligt arbejde og så måske senere to timer og derefter fortsætte med det, til vi bliver 80 år! Resten af timerne dækkes så naturligvis rimeligt af det offentlige.

Mener socialministeren virkelig, at det kan lade sig gøre for alle i Danmark med en privatkapitalistisk produktionsmåde, hvor det er overskuddet, der bestemmer, om en virksomhed skal fortsætte? Glemmer socialministeren, at der er 300.000 arbejdsløse, og at den teknologiske udvikling hver dag afskaffer arbejdspladser? Er det ikke at putte blå i øjnene på pensionisterne at sige, at der kan blive tale om et frit valg, og at det er op til den enkelte selv, hvornår han eller hun vil trække sig tilbage? Men o.k., vi starter i næste måned. Vi laver et forsøg, det er ministeren jo med på. Vi forhøjer det tilladelige arbejdstimetallet årligt for efterlønsmodtagere og sætter muligheden for at gå på efterløn længere ned. Jeg vil gerne spørge: vil ministeren være med til det, for efterlønsmodtagerne er nogle af dem, der har rimeligere vilkår?

Askjær Jørgensen (FP):

Der er brugt mange penge på undervisning af danskerne i nogle generationer. Det har i hvert fald, om ikke andet, givet til resultat, at man er blevet fantastisk dygtig til at formulere sig, og når man læser ældrekommissionens betænkning, må man konstatere, at det er et meget intelligent menneske, der har forfattet den. Der står meget godt, og det er korrekt, som det er sagt, at det er skrevet sådan, at det er positivt ladet. Jeg har da også mærket mig, at det måske nok gav PR til socialdemokratiet, at man nåede at få formanden for ældrekommissionen markeret som en god socialdemokrat, mens man endnu havde regeringsmagten, for alt det positive, man siger dér, er altså noget, socialdemokratiet vil.

Så har jeg læst socialministerens skriftlige redegørelse omhyggeligt flere gange. Jeg næde også i radioen her for nogen tid siden at

[Askjær Jørgensen]

høre debatten mellem den tidligere og den nuværende socialminister, og jeg har støvet igennem, hvad ministeren og andre ordførere har skrevet i aviserne. Man må sige, at alle vil gøre det så fantastisk godt for pensionisterne, og man er fantastisk god til at sige, at man har en fantastisk vilje til at gøre noget godt.

Det er at ligne ved den situation, hvor barnet kommer og siger til forældrene: må jeg ikke godt få ditten og datten? Og så siger forældrene: jo, det ville vi sandelig gerne give dig, men vi har ikke råd. Så har man bevaret det positive forhold til barnet, og barnet har næsten ondt af forældrene, fordi de ikke har råd til alt det, de gerne ville.

Jeg er egentlig nået til, at vi er nået lige så langt på ældreområdet, at der er en række partier, der direkte spiller på, at folkepensionisterne sandelig skal have ondt af de politiske partier, der gerne vil gøre så meget for folkepensionisterne, men sandelig ikke har råd til det.

Jeg bemærkede, at venstres ordfører, hr. Henrik Toft, beklagede, at hvis man skal bruge flere ressourcer til ældreområdet, skal man tage det fra andre områder. Ja, heri er vi helt enige, og derfor er det således, at de ældres forhold faktisk er til debat, hver eneste dag vi har møde i folketinget. For det er klart, at når man diskuterer, hvor mange seminarier man skal nedlægge, har det noget at gøre med, hvor mange penge man bruger på det område, og hvor mange penge man kan frigøre til ældreområdet. Når man diskuterer, hvordan arbejdsløshedsdagpenge og andre ting skal være, hænger det også sammen med, hvilke forhold vi kan give vore ældre medborgere.

Det er så logisk, at det behøver vi ikke at diskutere. Men jeg tror faktisk, jeg med rette kan sige, at dér, hvor skillelinjen går mellem fremskridtspartiet og en række andre partier, er, at vi helt tydeligt er parate til at flytte en langt større portion af de midler, vi nu har til rådighed, over til ældreområdet, end andre partier er.

Hvilke af de andre partier tør sige, at vi ikke har råd til offentlig børnepasning? Det har vi sagt, og det står vi ved. Vi mener altså, at vi har langt større forpligtelser over for vore ældre. Der er en masse andre områder, hvor en større del af samfundskagen efter vores mening kan tilkomme vore ældre.

Vi har også klart sagt, at den offentlige sektor er alt for stor. Vi har sagt, at folketingsmedlemmerne godt kunne nøjes med noget mindre i løn. Vi føler faktisk, at det ikke engang er forkert eller urimeligt eller pral, hvis vi siger, at de, der virkelig har sagt, de vil gøre noget på ældreområdet, er fremskridtspartiet. Vi har ikke blot sagt, at vi vil gøre det, men vi har også sagt, at vi er parate til at klippe de andre udgiftsområder ganske betragteligt i ørerne, for at vi kan få råd til at gøre noget mere på ældreområdet.

Smukke ord som »privatisering« og »man skal ikke umyndiggøre« osv. er vi alt sammen enige i, men der er altså nogle partier, der ikke har noget at have de smukke ord i. Der er faktisk kun den forskel med hensyn til, hvad man vil, at vi vil det ærligt. Der er nogle andre partier, der siger, at de vil det, men at vi desværre ikke har råd til det. »I er nødt til at bære over med os. I er nødt til at have ondt af os, fordi vi ikke har råd til at gøre alt det, vi gerne ville.«

Vi tror ikke, man skal drage den slutning i et samfund, at alt, hvad der har været godt og rigtigt førhen, skal man kassere. Jeg ved godt, at jeg kan risikere mange øretæver, når jeg siger, at der var meget positivt og godt, da flere generationer levede sammen. Men jeg tror faktisk, at den udvikling, som går ud på, at børnene skal placeres i børneinstitutioner, hvor der er specialuddannede pædagoger til at tage sig af dem, at de unge skal hen i nogle andre båse, at vi, der er midt imellem, så skal i atter andre båse, og at man sandelig skal have nogle institutioner og nogle eksperter til at tage sig af de ældre, er dårlig for samtlige grupper.

Det er klart, at de ældre kan have meget ud af at have mere omgang med børnene, og at børnene kunne lære langt mere af at have mere omgang med de ældre end ved at modtage al den indoktrinering, som de i mange tilfælde får på mange institutioner.

Vi mener faktisk, at man er kommet alt, alt, alt for langt med at placere de enkelte befolkningsgrupper i båse, i institutionsrammer, hvor man siger: dér hører de til. Vi tror, at man i langt højere grad skal lade pengene blive ude i borgernes lommer, sådan at de selv kan tilrettelægge, hvordan de vil leve deres liv, og derfor må man sige, at ældrepolitikken også hænger sammen med vores flagskib, nemlig at mennesker skal have lov

[Askjær Jørgensen]

til at konsolidere sig. Man skal ikke flå hver en krone, som borgerne har samlet op til at konsolidere sig selv med, fra dem via skatte-systemet.

Ordet angst blev nævnt af den socialdemokratiske ordfører. Ja men er der ikke en række af vore ældre medborgere, dem, der er tæt på folkepensionsalderen, der har tænkt: nå ja, men vi har jo været offentligt ansat, eller vi er på den ene eller den anden måde inde i pensionskassesystemet? Men er der mere nogen, der kan tro på, at alt det, der er indbetalt til ens pension i pensionskassen, er noget, man nogen sinde skal have? Det, socialdemokratiet laver sammen med firkløverregeringen med indgreb over for pensionskasserne, er det ikke noget, der i allerhøjeste grad skaber utryghed og angst? Det mener jeg i allerhøjeste grad det gør. Jeg mener faktisk, at den lovgivning, man dér er i gang med, giver nogle slemme øretæver til de ældre. Det er i hvert fald at sige til dem: I skal aldeles ikke tro, at I skal have noget som helst af jeres selvkonsolidering. Det skal vi nok suge fra jer, sådan at det fortsat er sådan, at hver eneste gang I skal have til mere end to halve leverpostejmadder om ugen, skal I hen at tigge pænt om det.

Det er faktisk situationen. Hvis det er for koldt, skal man hen at tigge om varmhjælp. Man skal tigge og tigge og tigge, når man er ældre i dette samfund, og det er det samfund, socialdemokratiet har skabt. Socialdemokratiet har skabt et samfund, hvor vore ældre medborgere skal tigge om hver enkelt ydelse, som burde være en selvfølge. Den socialdemokratiske ordfører behøver ikke at ryste på hovedet, for jeg har talt med mange hundreder af vore ældre medborgere rundt omkring. Jeg ved nok, hvordan det virker, når man skal have ekstra varmhjælp og man skal have dit og man skal have dat. Det er meget, meget svært. Hvis ikke man er hårdhudet, når man prøver på at få det, man har ret til at få, får man ikke det, man skal have. Sådan er systemet i det socialdemokratiske samfund. Derfor trænger det til at blive lavet om.

Jeg havde håbet på, at vi kunne komme et stykke af vejen i dag, og jeg skal heller ikke afskære muligheden, inden vi er færdige med debatten, men jeg vil nok sige, at den undertone, »vi har sandelig ikke råd til det«, piner mig.

(Kort bemærkning).

Inge Fischer Møller (S):

Tre punkter. For det første er det efterhånden irriterende – hvis man må bruge det ord fra talerstolen – at hr. Askjær Jørgensen aldrig kan gå herop, uden at der bliver skabt mistillid til vore offentligt ansatte. Det er ikke rimeligt. Vi har ikke én eneste offentligt ansat, som sidder og fejlbehandler borgere, men det, man måske nok kan diskutere, er, om borgerne i tilstrækkeligt omfang er i stand til at formulere deres ønsker og deres behov, så vi når ud til alle. Det sagde jeg også i min indledning, hvis ellers hr. Askjær Jørgensen hørte efter.

Det næste punkt, hr. Askjær Jørgensen nævnte, var hele spørgsmålet om pensionsreformen og pensionsfondens midler. Det er en helt anden sag end den, vi drøfter her i dag. Det, der er tale om her, er fordelingspolitik, og det, jeg vil bede hr. Askjær Jørgensen om, er at læse på forslaget og så blive lidt bedre i sin argumentation næste gang.

Det tredje, jeg vil sige, er, at det er ikke rimeligt fra folketingets talerstol at så mistillid til en tidligere socialdemokratisk socialminister. Hr. Askjær Jørgensen sagde, så vidt jeg husker – jeg noterede ned – at man fik markeret ham som en god socialdemokrat. Den tidligere socialminister, Bent Rold Andersen, har aldrig lagt skjul på, at han var socialdemokrat, og han har lagt navn til de aktiviteter, som han har deltaget i i kommissioner og ved afgivelse af betænkninger. Jeg synes, de bemærkninger, hr. Askjær Jørgensen kom med her fra talerstolen, var ganske overflødige. Jeg synes ikke, man kan være det bekendt.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg går egentlig ikke herop, fordi jeg synes, at hr. Askjær Jørgensen ikke kunne være det bekendt, han sagde. Skulle det være grund til at gå herop, skulle man jo rende noget mere, end selv jeg gider.

Men jeg går herop, fordi jeg egentlig sad og blev så rørt over disse smukke formuleringer, hr. Askjær Jørgensen anvendte om de partier, der i ord godt ville forbedre de ældres vilkår, og som også gjorde det i gerning, dem, der med et, skal vi sige stort, varmt,

[Tinning]

rødt, bankende hjerte også i virkeligheden gjorde, hvad de stod og sagde. Det var den ene slags.

Den anden var dem, der bare hældte ord af sig og så i virkeligheden ikke gjorde noget som helst. Så tænkte jeg på, hvad for en slags mon fremskridtspartiet er, og kom til at tænke på den sociale pensionsfond, for selvfølgelig har den noget med det her at gøre. Det er en fond, der er opbygget over 11-12 år, og som indeholder midler specielt sat til side til tillægspensioner til forbedring af pensionisternes levevilkår. Der var nogle partier, der i 1981 stoppede indbetalingerne til denne fond, hvilket selvfølgelig betyder, at pensionisterne får mindre ud af det, end man lovede dem i 1970, altså en klar forringelse ikke i ord, men i gerning, en klar forringelse i gerning af pensionisternes levevilkår. Så var det, jeg tænkte på, om det var noget, fremskridtspartiet havde været med til, og så vidt jeg kan se af mine noter, er det noget, fremskridtspartiet var med til. Fremskridtspartiet var med til at stoppe indbetalingerne til den sociale pensionsfond, altså til at forringe pensionisternes levevilkår, og så er det jo, man må undre sig - hvis ikke man havde hørt hr. Askjær Jørgensen og andre fra fremskridtspartiet så mange gange før, for så er der jo sådan set ikke noget underligt i det. Men jeg kunne godt tænke mig at spørge, om ikke hr. Askjær Jørgensen vil for det første bekræfte, at sådan forholder det sig, det har man faktisk været med til, og for det andet forklare, hvordan der ikke desto mindre i den handling skjuler sig en klar støtte til pensionisterne, for det kan være svært at forstå ikke blot for mig - det er dog til at leve med - men også for en stor del af landets pensionister.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Fru Inge Fischer Møller er temmelig sikkert langt mere begavet, end jeg er - i hvert fald efter fruens bedømmelse - men jeg er dog tilfreds med, at jeg er i stand til at få fru Inge Fischer Møller til at blive vred. Jeg er altså i stand til at fortælle om, hvordan socialdemokraternes forhold til de ældre er, så fru Inge Fischer Møller ikke kan styre sig, men skal herop at skælde ud, hver gang vi diskuterer forholdet. Jeg rammer altså de

ømme tæer og den dårlige samvittighed. Det er jeg meget tilfreds med, for det vil sige, at jeg er i stand til ligesom at afdække den skal, og det var faktisk det, jeg tog fat på, men jeg synes godt nok ikke, det pynter på socialdemokratiet, når man trækker skallen væk fra partiet. Men når man er politiker, må man finde sig i, at vi andre forsøger at vise befolkningen, vise de ældre, hvad for et parti socialdemokratiet reelt er, og det vil jeg altså fortsætte med, lige så længe jeg er politiker, ja måske længere endnu. Jeg mener, at så grove bluffnumre som dem, socialdemokratiet præsterer på det ældrepolitiske område, har vi andre pligt til at afdække. Og uanset hvor mange korte bemærkninger der kommer, og hvor ilde berørt fru Inge Fischer Møller føler sig, skal jeg fortsætte med det. Men jeg er i øvrigt af samme opfattelse som fru Inge Fischer Møller: dagsordenen er sådan, at der bliver mange omgange, så jeg synes nok, det var rimeligere, hvis fru Inge Fischer Møller kunne styre sit temperament lidt og så falde ind i rækken.

Så skal jeg sige til hr. Tinning, at det er korrekt, at vi har stemt for stop for den sociale pensionsfond, men det har vi gjort for at forbedre de ældres forhold. Det er nemlig sådan, at vore ældre er langt bedre tjent med, at alle disse penge ligger som konanter i statskassen, og det er det, vi foreslår.

Hvis hr. Tinning vil læse vores seneste ændringsforslag til finanslovsforslaget for 1983, vil hr. Tinning kunne se, at vi foreslår alle de midler, der ligger i den sociale pensionsfond, overført til statskassen, og så skal midlerne derfra bruges til at forhøje folkepensionen med. Altså: vi vil give pensionisterne, ikke ved lodder og trisser, men direkte, sådan at de virkelig får dem.

(Kort bemærkning).

Inge Fischer Møller (S):

Jeg har før fra talerstolen sagt, at jeg ikke ville give hr. Askjær Jørgensen karakterer, men jeg er glad for, at det efterhånden er sivet ind, så der måske er noget, der er gået op for hr. Askjær Jørgensen.

Det, jeg godt vil sige, er, at »fruen« ikke er blevet irriteret eller tirret, men jeg synes ikke, det er rimeligt, at man angriber nogle personer, der ikke er til stede, og som ikke er i stand til at forsvare sig selv, og det var det

[Inge Fischer Møller]

eksempel, jeg nævnte, med den tidligere socialminister.

Jeg vil også godt se hr. Askjær Jørgensen i øjnene – hvis ellers det behager hr. Askjær Jørgensen at kigge herop – og sige, at jeg er overhovedet ikke flov over det, vi i socialdemokratiet har foretaget for pensionisterne – tværtimod. Hvis ikke vi havde været der som garant sammen med andre partier, som har støttet os, for at sikre rimelige og gode levevilkår, havde situationen set anderledes ud.

Op det, jeg måske som sidste ord i denne omgang skal sige, er, at hvis fremskridtspartiet får magt, som det har agt, så er der ingen tvivl om, at det sikkerhedssystem, vi har opbygget, hvor vi sikrer dem hjælp, der er svage, bliver nedbrudt, og det ønsker jeg ikke.

Hvis jeg ved at rende op og ned ad talerstolen kan gøre hr. Askjær Jørgensen træt eller forvirret eller noget andet, vil jeg godt sige, at så kan det for mig i dag godt blive et maratonløb.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Hvis det skulle lykkes fru Inge Fischer Møller at gøre hr. Askjær Jørgensen endnu mere forvirret, vil jeg blive dybt imponeret.

Derudover om den sociale pensionsfond. Det var en fond, der blev oprettet, som hr. Askjær Jørgensen ved, i 1970. Det var en fond, hvortil alle undtagen de helt ældre indbetalte direkte uden om den normale skatteskala. Det var en fond, hvis midler skulle bruges til tillægspension og ikke noget andet. Det er sådan, at hvis man havde fortsat opbygningen af fonden og startet udbetalingerne fra den, som man vedtog det i 1970, ville hver enkelt pensionist få noget i retning af 5.000–7.000 kr. om året direkte.

Så kommer hr. Askjær Jørgensen og forklarer os, at i virkeligheden er det helt omvendt, for det skal ikke sådan være med lodder og trisser. Det, fremskridtspartiet ønsker, er at gøre tingene direkte. Den direkte facon består altså i, at først stopper man indbetalingerne til den sociale pensionsfond, derefter tager man midlerne fra den sociale pensionsfond og flytter dem over i statskassen, og som det tredje trin i den direkte proces forsøger man så at få pengene fra statskassen og ud til de enkelte pensionister. Ja men for det første er det da – om noget – en proces med

lodder og trisser. For det andet ved hr. Askjær Jørgensen ganske udmærket, at det er totalt og aldeles blottet for politisk realisme. De andre, vi har den glæde at gå sammen med herinde til hverdag, vil da aldrig gå med til noget, der bare ligner det, og hr. Askjær Jørgensen ved det. Det, det handler om, er, at engang havde vi en fond, der, hvis man havde fortsat det, man vedtog i 1970, direkte ville have givet 5.000–7.000 kr. til hver enkelt pensionist.

Så har man lavet nogle krumspring – og det har fremskridtspartiet også – som har været med til at forhindre, at de 5.000–7.000 kr. blev betalt. Det er rigtigt, at man har brugt midler fra den sociale pensionsfond til boligydelse, til varnehjælp og mange andre ting. Det har ikke noget som helst med tillægspension at gøre. Det har at gøre med forbedring af pensionisternes vilkår. Det er godt nok, og det holder vi meget af, men det har ikke noget med tillægspension at gøre.

Op jeg forstår stadig væk ikke, hvordan det kan blive mere direkte at lave alle de dér julenumre, som alligevel ikke kan lade sig gøre.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg tilgiver fru Inge Fischer Møller, at hun end ikke er i stand til at blive flov over den politik, socialdemokratiet har ført over for vore ældre. Det fortæller lidt om, hvordan man er i socialdemokratiet, og det holder vi så op med at bore mere i, for ellers bliver fru Inge bare vred igen.

Så kan jeg sige, at jeg ser mig ikke i stand til at forklare hr. Tinning, hvordan det er bedre for folkepensionisterne, når vi har en bedre økonomi i samfundet, men jeg tror nok, det er helt urealistisk at få gennemført den måde at gøre det på, som VS vil, så det synes jeg heller ikke vi behøver at gå ind i. Det er nok ret spildt.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg er næsten ked af at skulle afbryde diskussionen, men der bliver jo mulighed for at genoptage den.

Det, jeg egentlig ville sige om socialministerens redegørelse, var, at den først og fremmest var et oplæg til samarbejde. Det kan jo lyde lidt ironisk på baggrund af den debat,

[Yvonne Herløv Andersen]

der har været her til sidst, men jeg tror på, at ældrepolitik kan man opnå enighed om gennem samarbejde. Det drejer sig jo ikke om, hvad man har tænkt sig at gøre, eller hvad man har haft mulighed for at gøre, men hvad vi kan gøre her og nu med de midler, vi har, og da er jeg overbevist om, at vi vil strække os så langt som muligt alle sammen.

CD har aldrig haft en patenteret ældrepolitik, sådan at vi har sat dem i bås og sagt: det vil vi gøre specielt for dem, for vi regner med, at de er en del af befolkningen og på lige fod med alle andre har behov for hjælp, og så sætter vi ind med den hjælp, der skal bruges. Jeg vil som sagt takke for redegørelsen, som fru Inge Fischer Møller meget rigtigt siger ikke konkretiserer særlig meget, men det kan måske så være vores mulighed for et tættere samarbejde om at få det konkretiseret, fordi den især fokuserer på de ældres forhold på arbejdsmarkedet, på økonomien og på nye og bedre boligformer.

Jeg har prøvet at lave en liste over, hvad jeg godt kunne tænke mig at nå igennem i nogle enkelte punkter, men det kan blive vanskeligt, så jeg vil forbeholde mig retten, hr. formand, til at vende tilbage igen.

Mens jeg var ude af folketinget sidst, havde jeg den glæde at få lov til at undervise netop gamle mennesker. Ordet »gamle« er der ikke ret mange der kan lide at bruge, men hvornår man bliver gammel, har lidt at gøre med, hvor gammel man selv er, ved jeg, for nu synes jeg, det er 80 år, og nu er jeg 40, og sådan rykker det hele tiden. Men det er vel egentlig gammel, man bliver, og det er ikke noget, der er særlig højt prioriteret i samfundet at blive gammel.

Det vil jeg illustrere med en statistik, der kom forleden dag, over, hvem der kom til skade i den offentlige trafik, og det var især ældre mennesker i busser, der blev bragt til skadestuen efter hårde opbremsninger. Hvorfor gør de det? Det gør de, fordi ingen rejser sig op for dem mere i bussen. Det har så igen noget at gøre med holdninger til de ældre, holdninger, som bliver skabt gennem hele vores uddannelsessystem – og her tænker jeg på de unge – gennem skolen og ikke mindst gennem medierne og deres appel til ungdommen og til købekraften. Det synes jeg er et uhyre væsentligt problem.

Men der er altså ikke rigtig noget ved at blive gammel, medmindre man bliver så

gammel, at man opnår at blive 100 år og risikerer at få et halvt pund kaffe og sin livret den dag på plejehjemmet. Så er der noget ved det, for så bliver man vist frem som et unikum. Ellers er der såmænd ikke rigtig noget ved det, fordi det er en stadig nedadstigning i et stift system, et system, som vi alle sammen har været med til at skabe, fordi vi gerne ville gøre det godt, men et system, som nu også lægger bånd på os, fordi vi følger det slavisk.

En af de ting, de ældre mennesker, jeg underviste, var særlig bange for, var at komme i berøring med systemet. De var ikke særlig glade for at komme om vinteren, hvis der var glat på gaden, og grunden var, at falder man og brækker sit lårben, så ryger man på hospitalet, og hvis man så ikke bliver ordentligt genoptrænet, kommer man videre til en venteafdeling. Så er ens muligheder for information fra omverdenen og input i det hele taget lig nul, og så bliver man virkelig gammel, så går det stærkt. Det var det, de var mest bange for overhovedet, at komme til skade og så komme ind i møllen, fordi så er man først gammel, som de sagde.

Det er også, fordi vi yngre mennesker anser gamle mennesker, når de bliver 67 år og skal have folkepension, som værende i en alder, hvor alle behov er overstået, alle materielle behov og også – tillader jeg mig at sige – alle seksuelle behov. Det viser vores indretning af ældreboliger i meget høj grad og også vores eget syn på det. Hvis ens gamle far eller mor kommer hjem med en ny, de har tænkt sig at gifte sig med, siger alle sammen: i den alder! og slår syv kors for sig. Det kan man da ikke være bekendt, vel? Altså, alle behov er overstået, man er kopt ned til et minimum. Det kræver så også den totale indordning under omsorgssystemet, og det kan være svært, fordi man må godt være en god, og man må også være en taknemmelig gammel medborger, der er glad for de ting, der bliver sat i gang omkring én. Det er de fleste da også undtagen de gamle smedemestre, som skal lære at strikke af en ergoterapeut. Det er de knap så interesseret i; de vil hellere lave noget, der har en smule forbindelse med det fag, som de havde før.

Vi var på en konference om landsplanredegørelsen, og så kan man spørge: hvad har det med ældrepolitikken at gøre? Men det har noget med den at gøre, for dér talte vi

[Yvonne Herløv Andersen]

om de tre klasser, vi har fået lavet i samfundet. Der er én gruppe, der er i berøring med arbejdsmarkedet hele tiden, én gruppe, der er deltids og punktvis er i berøring med arbejdsmarkedet, og så den sidste store æske, hvori vi har pensionisterne og de langtidsledige. Og vi bliver nødt til at se i øjnene, at vi ikke kan klare os med de traditionelle pedigrør mere, vi må gå i gang med et meget bredere udbud, som kan være en opfordring til den enkelte om at komme i gang.

Derfor er det interessant at tale om, hvordan man har tænkt sig denne holdningsændring skal blive til noget. Det tror jeg bliver det sværeste. Om man skal tage fat allerede i første klasse, ved jeg ikke. Men det har også noget at gøre med, hvordan vi bor, om der overhovedet er mulighed for derhjemme at have de ældre boende. Kunne man tænke sig almennyttigt boligbyggeri indrettet sådan, at der på hver repos var en mindre lejlighed, så der var mulighed for, at en af familierne kunne tage sig af deres far eller mor eller tante, eller hvem det skulle være, sådan at man var tæt sammen og kunne klare problemerne? Jeg tror ikke, det alene drejer sig om at bygge boliger for ældre, afsondret fra familien, jeg tror, man må prøve at kigge på nogle muligheder for at kunne være sammen og støtte hinanden, og her hjælper vores socialindkomstbegreb med husstandsindkomst jo ikke særlig meget. Man skal passe lidt på, at familien ikke bliver bedømt efter den samlede indkomst, hvis man tager de ældre til sig, for det kan jo blive afgørende for, om de kan få tilskud til det ene eller det andet. Men det kan vi da ændre, hvis det er sådan.

Så har vi det problem, at vi får flere og flere 90-årige, som er helt klar over deres tilværelse og over, hvad der foregår i samfundet omkring dem. Derfor må de også med ind og tilrettelægge deres egen tilværelse, og det vil så igen have noget at gøre med at anvende vores ressourcer anderledes, ikke bare på det stive system, som vi har bygget op. Jeg vil meget gerne, at vi på en eller anden måde kommer ind på at drøfte, hvordan vi gør dette konkret. Vi har alle sammen en masse gode ideer, som man kunne udmønte sig i noget, som på den ene eller den anden måde kan blive et cirkulære eller opfordringer udadtil.

Vi er glade for, at det er lykkedes med hjælp udefra at friholde for besparelser på

pensionsområdet, sådan at dyrtiden stadig fungerer, og ligeledes for, at der kommer forøget varmhjælp ind. Men jeg mener egentlig, at man skulle tage de ældre ind i alle områder af det offentlige liv, hvor der arbejdes for og planlægges omkring de ældre, så vi ikke sidder oppe på Kollekolle igen uden at have de ældre med i planlægningen omkring dem, for det er ikke nemt for en 40-50-årig at sige, hvad der er lykken for den 80-årige. Jeg synes, man skal tage dem med ind, også i erkendelse af, at de er fuldt ud klar over, hvad der sker omkring dem. De er i allerhøjeste grad individuelle, de har haft meget længere tid til at få en holdning til tingene, og det eneste, de egentlig har tilføles, er vel alderen.

Så er der de ældres erfaringer, som vi gerne vil gøre brug af. Det har også noget at gøre med, hvordan vi får trukket dem ind i beslutningsprocesserne. Så er der nogle, der siger, at udviklingen går så stærkt, at deres erfaring ikke duer til noget, når vi andre kommer og skal spørge. Det tror jeg. Det har ikke mindst efterlønsordningen vist, hvor lige pludselig de mennesker gik, der sad med hele know-how'et, og det blev et problem, da de forsvandt fra firmaerne. Derfor blev man enige om i mange tilfælde, paradoksalt nok, at ville rationalisere, og i stedet for at prøve at få en til at overtage området blev det maskinen, der gjorde det.

Jeg tror lige, jeg til sidst vil tage ved – og så vender jeg tilbage – spillet mellem det offentlige og det private. Jeg vil bare tage et eksempel, før jeg forlader talerstolen.

Jeg ved af egen erfaring fra kommunalbestyrelsen, at man var så ked af at få private organisationer ind rundt omkring, man var ked af at få ældre til at passe folks børn, når de var syge og ikke kunne komme på daginstitution, fordi det skulle man have en almindelig overenskomst-mæssig løn for. Man var ked af at få forskellige religiøse organisationer ud som besøgstjeneste på hospitaler osv., fordi man var bange for, at der skulle komme en tilknytning dér. Men jeg tror egentlig, at hvis man er 90 år og ligger meget ensom på et plejehjem eller et hospital, så har det ikke den store betydning, om det er en katolik de 10 sidste dage, bare der kommer en og sidder og holder én i hånden. Jeg tror godt, man kan se lidt bredere på det.

[Yvonne Herløv Andersen]

Specielt det, fru Inge Fischer Møller spurgte om før, vil jeg komme tilbage til. Hvordan har man tænkt sig det med, at de ældre skal hjælpe hinanden og sådan noget? Det vil jeg vende tilbage til.

Aase Olesen (RV):

Jeg vil gerne indlede med at sige tak til ministeren for en behersket redegørelse, og jeg vil gerne understrege det med det beherskede. Et par talere har sagt, at de syntes, redegørelsen var tynd, og det kan man selvfølgelig sagtens mene, men jeg tror faktisk, at vi her har med en redegørelse at gøre, som selv en velvillig socialminister vil have svært ved at opfylde inden for den nærmeste fremtid.

Vi har jo en skik her i landet med at nedsætte udvalg og kommissioner for at løse nogle problemer, når de har været tilstrækkeligt oppe i den daglige avisdebat. Så nedsætter vi kommissioner, og som ældrekommissionen selv skriver, var det dens opgave at forbedre og lette forholdene for ældre, og derfor ræsonnerer man, at så kan det jo ikke undre nogen, at de forslag, man kommer med, er udgiftskrævende. Det er heller ikke nyt, vi kender det fra talrige andre betænkninger, og vi ved lige så sikkert som amen i kirken, hvad der sker. Den til enhver tid siddende fagminister kommer derefter med en rapport eller en redegørelse, som alle oppositionspartier derefter karakteriserer som tynd.

Jeg vil godt vove den påstand, at selv om vi havde haft en socialdemokratisk socialminister, var rapporten ikke blevet væsentlig tykkere og heller ikke væsentlig mindre behersket. Det kan godt være, der havde været nuancer i den måde, man havde grebet tingene an på, men vi må vel nok erkende, at det er i oppositionens lod altid at tale om, at der skal mange flere ressourcer til et område, og det er i regeringens lod at sige: pas på, vi har også en økonomi at tage hensyn til. Jeg tror også, at ordføreren for socialdemokratiet vil erkende, at sådan forholder det sig, ellers kan man jo slå op under tidligere diskussioner om børnekommissionsbetænkninger, og hvad ved jeg.

Jeg blev noget forbløffet, da jeg hørte den næsten fanfareagtige indledning til det konservative folkepartis ordførers tale her i dag, og det gjorde jeg, fordi det var så voldsomt,

at jeg næsten syntes, det måtte lægge os alle sammen ned. Jeg gjorde det også, fordi jeg faktisk havde medbragt til debatten her et citat fra fru Lizzie Lichtenbergs indlæg i EGVs årsskrift sidste år, som jeg gerne vil citere, fordi jeg er så utrolig meget enig med hende. Hun siger på side 8 i årsskriftet:

»En af de ting, som har bekymret mig stærkest hele vejen igennem omkring ældrekommissionsarbejdet, er, at man herved skil-ler en bestemt befolkningsgruppe ud fra almenbefolkningen og mener, at der skal laves særregler for dem. I virkeligheden opdager man ved at arbejde med alt det materiale, som lægges på ældrekommissionens bord, at forholdene for de ældre er aldeles afhængige af de almindelige samfundsforhold.«

Jeg vil gerne gøre de ord til mine, selv om jeg ikke har været så heldig at sidde i kommissionen. Jeg synes, det er overordentlig fornuftigt, og jeg synes ikke, der er nogen grund til at skjule, at man som regeringsparti skal være behersket, og de meget fanfareagtige og flotte ord tror jeg ikke nogen har noget at have i.

Jeg er overhovedet betænkelig ved udtrykket ældrepolitik. Det er sagt mange gange tidligere her i dag, at det er udtryk for samfundets båseopdeling af generationer, og ikke desto mindre står næsten alle ordførere og taler om »vi« og »vore ældre«. Hr. Henrik Toft sagde:

»Vi kan have gavn af vore ældre medborgere.«

Jeg vil gerne spørge: hvem er vi, og hvem er vore? Hvad er det for nogle? Ejer vi dem? Jeg ved ikke – nu kender jeg tilfældigvis hr. Henrik Tofts alder, han er lige så gammel som jeg – hvad vi ville sige, hvis der stod en 35-årig her og sagde: »Vi kan have stor gavn af vore 48-årige.«

Kan vi tillade os at udtrykke os sådan om andre mennesker? Jeg bryder mig slet ikke om den udtryksform, og jeg synes, det er udtryk for det, som ministeren nævner er et behandlersamfund og et behandlersynspunkt, som vi politikere skal vare os meget for at overtage.

Når vi bruger udtrykket »ældrepolitik« – og det har også vist sig i debatten her i dag – så taler man om plejehjem og pensionistboliger, og hvad ved jeg. Jeg synes, det må være på sin plads at sige, at kun 8 pct. af folk over 67 ikke bor hjemme. Jeg har tallene fra

[Aase Olesen]

den tidligere socialminister, der i 1981 deltog i en boligkonference, og da sagde hun, at 88,3 pct. bor hjemme, 4,3 pct. bor i pensionistboliger, 0,4 pct. i kollektivboliger, 6,2 pct. i plejehjem. 6,2 pct., det er dem, vi snakker om. Vi kender alle historien om manden fra et udviklingsland, som fik forevist dansk socialpolitikks ypperste, nemlig et plejehjem, og vendte forgræmmed hjem og sagde: tænk, sådan behandler de deres ældre! Nej, det er de 6 pct., der ligger på plejehjem. O.k., det kan godt være, det kan gøres meget bedre, men 88 pct. af os bor for øjeblikket hjemme, når vi er fyldt 67 år, og det synes jeg egentlig godt man kunne have skrevet sig bag øret, inden man lavede redegørelser og kommissionsbetænkning, for jeg synes ikke, det fremgår. Når det er sagt, betyder det ikke, at jeg ikke mener, man skal være meget varsom med det, man sådan samlande kalder behandlmentaliteten eller behandlersamfundet, for den mentalitet rækker jo langt ud over de egentlige institutioner. Vi finder den holdning hos folk, der sidder i socialforvaltningerne og på pensionskontorerne, vi finder den hos unge mennesker bag alle former for skranker i direkte og overført betydning, som har med ældre at gøre, at ældre er nogle, der ikke rigtig kan finde ud af det, og nu skal vi nok fortælle dig, lille ven, hvordan det skal gøres. Det findes ikke mindst inden for hospitalsvæsenet: unge læger, sygeplejersker osv. skal lære – og det er kommissionen også inde på – hvordan man bør respektere alle aldersgrupper og ikke have nogen form for nedladende holdning til ældre aldersgrupper. En sådan udvikling accentueres naturligvis af den offentlige sektors ekspansion. Det betyder, at der kommer relativt flere unge mennesker ind i institutioner og i administration for det offentlige, og det accentueres i voldsom grad af de ændringer, der sker i samfundet med hensyn til vores viden og med hensyn til den teknologi, vi anvender.

Men ligesom på alle andre områder, også de områder, som ministeren nævner, det, han kalder de tre hovedområder, er disse ændringer jo ikke specielt karakteristiske for den ældre. De kan føles voldsommere, det kan være lidt sværere at følge med, når man bliver ældre, men også for os på 48 år er det svært at forstå den teknologiske udvikling, det, vi bliver udsat for i behandlersamfundet i videste betydning. Kommissionen har

nævnt, at det er svært for ældre at acceptere EDB-udskrifter. Ja men det er såmænd også svært for dem på 30 år at finde ud af selvangivelserne, og det er svært for dem på 50 år at acceptere, at man bliver talt til på den måde fra det offentlige. Derfor må konklusionen være, at ligegyldigt hvad vi beskæftiger os med på dette område, er det helt generelle problemer, netop som fru Lizzie Lichtenberg sagde i det citat, jeg læste op før. Derfor er det, der er løsningen på det problem, naturligvis, at vi skal have en livslang uddannelse og folkeoplysning i egentligste forstand, og at de ældre generationer fuldstændig på lige fod skal gå ind med de andre.

Til sidst vil jeg sige noget, som jeg ikke synes ret mange har været inde på her. Man taler om det øgede krav til ressourcer, også det, man med et ubehageligt udtryk kalder forsørgerbyrden i samfundet. Forsørgerbyrden indeholder forpligtelser over for unge under 18 år og ældre over 67 år. Sådan plejer man i statistikken at definere den. Det plejer at lyde i debatterne, at forsørgerbyrden er stigende. Det er den kun, hvis man ser på de ældre. Ser vi på forsørgerbyrden under ét og tager børnene med, vil vi, alt andet lige, med samme standard og niveau, som vi har i dag, få en faldende forsørgerbyrde indtil år 2010. Det fremgår af den rapport, som socialforskningsinstituttet har lavet, og som socialudvalget for nogle år siden deltog i et orienterende møde om. Først efter år 2010 vil forsørgerbyrden stige.

Men en anden ting, som jeg synes var meget væsentlig at få fremhævet her i dag, er: hvilken rolle vil det politisk og økonomisk få for udviklingen i samfundet, at så stor en del af vælgerne bliver ældre og ældre? I FN's handlingsprogram omkring ældrepolitikken siges det, at i år 2025 er 1/3 af alle vælgere i i-landene over 60 år. Hvad vil det betyde for den prioritering, der skal ske i industrisamfundene? Vi kan måske få vores bange anelser, når vi har hørt debatten her i dag. Hvor mange flotte ord og fedt flæsk skal vi høre på, fordi man skal appellere til vælgere, som – hvis det stod til visse partier – kun havde ét forhold til samfundet, nemlig at forlange penge af det? Jeg tror, det bliver meget vigtigt, at vi i den kommende tid – og det må være meget hurtigt – gør os klart, at vi må ind i en prioritering for alle aldersgrupper på lige fod, så de indser, at vi alle har lige an-

[Aase Olesen]

svar for hinanden. Alt andet fører kun til politisk pop.

(Kort bemærkning).

Inge Fischer Møller (S):

Nu skal vi jo passe på, at forvirringen ikke breder sig. Når jeg sagde, at ministerens redegørelse var tynd, så kritiserede jeg den jo ikke voldsomt kraftigt. Jeg sagde også, det måske havde noget med ressourcer at gøre – for måske at hjælpe ministeren i retning af at kunne svare. Men nu, da jeg er blevet provokeret af fru Aase Olesen, vil jeg godt sige, at det, vi klart har taget afstand fra i ministerens redegørelse, er én ting, og det er det, der hedder privatisering, udlagt på den måde, som jeg gjorde i første omgang, og da venter jeg jo så spændt på et svar fra ministeren.

Men jeg kan fremhæve et par andre punkter, hvor man måske kan sige, at redegørelsen er tynd. Det gælder f.eks., hvor man taler om pensionisternes økonomiske forhold; det eneste, man nævner, er samspilsproblematikken. Man kunne måske også være gået noget videre.

Og så det sidste, det, jeg efterlyste. Jeg er enig med fru Aase Olesen i, at man nedsætter kommissioner, der arbejder, og så kommer de med forslag, men ofte kommer de ikke videre. Det, man måske kan undre sig over, når der kommer en redegørelse, er, at nogle af de konkrete forslag ikke er nævnt. Hermed har jeg ikke sagt, at ministeren skal give løfte om, i hvilken takt forslagene kan blive vedtaget og blive en realitet, men det, der har undret mig, er, at i hvert fald mange af de meget konkrete forslag, som også er gået igen i drøftelserne her i dag, slet ikke er nævnt i redegørelsen, og det var årsagen til, at jeg kaldte den for tynd.

Tinning (VS):

Jeg skal ikke deltage i koret, der står heroppe og kalder socialministerens redegørelse for tynd. Jeg vil tværtimod sige, at jeg mener, der er tale om en redegørelse, som kan give grundlag for meget af den glæde og meget af den optimisme, som vores nuværende regering satser på, først og fremmest fordi det jo fremgår ret tydeligt af redegørelsen, at socialministeren ikke har tænkt sig at foretage sig ret meget. Og når man ser på, hvordan det går i sagen omkring sultecirkulæret, hvor

socialministeren for alvor foretager sig noget, kan der være grund til både glæde og optimisme, når man kan se, at her skal der tilsyneladende ikke ske så meget, dels for de unge og for de ældre, dels så sandelig også for ministeren i anden omgang.

Jeg vil dog godt alligevel sige lidt om redegørelsen, i første omgang lidt om baggrunden, nemlig ældrekommissionens arbejde. Det er jo sådan, at det er blevet lidt forsinket. Da kommissionen blev nedsat i marts 1979, regnede man med i regeringen, at det skulle vare et par år. Det kom til at vare ikke 2 år, men 3 år og 2–3 måneder, men man har jo set kommissioner blive mere forsinket. Derudover synes også jeg, at der ligger et meget godt og et meget grundigt materiale, som vi kan gå i gang med og handle på grundlag af. Man kan sige, at på nogle måder er det, som kommissionsarbejde jo tit er, lidt bredt formuleret, men på andre måder ligger der jo en lang række konkrete forslag, som man bare kan tage fat i.

Men hvis vi bliver ved socialministerens redegørelse i første omgang, så tilslutter socialministeren sig nødvendigheden af en sammenhængende ældrepolitik og siger, at vi må bruge tre nøgleord, nemlig større selvbestemmelse, nogle bedre rammer for anvendelsen af egne kræfter og muligheder og en styrkelse af vilkårene for at undgå stærke brud i livssituationen. I forlængelse af de tre nøgleord udstikker socialministeren så også tre hovedtemaer, nemlig pensionisternes økonomi, de ældres forhold til arbejdsmarkedet og de nye og bedre boligformer.

Jeg vil godt sige nogle få ting dels om de tre temaer, dels om de tre nøgleord.

Det første tema er det, der handler om pensionisternes økonomi, og her er ældrekommissionen meget præcis og meget konkret. Ældrekommissionen siger i sin afsluttende tredje delrapport:

»De økonomiske vilkår efter pensioneringen har indgribende betydning for ældres samlede livssituation.«

Hvad betyder så det? Jo, det betyder, at hvor meget man får i pension har ret afgørende betydning for resten af livet i hverdagen. Sagt på en anden eller en tredje måde er det ret vigtigt at have nogle kroner mellem hænderne, hvis man skal leve, og selve det med, at de økonomiske vilkår har indgribende betydning, synes jeg det er ret vigtigt og

[Tinning]

ret centralt at holde fast i. Der siger ældrekommissionen jo i virkeligheden, at hvis ikke vi får gjort noget ved pensionerne, kan vi godt begrænse vores debat, så kan vi godt erkende, at det meste af alt det andet bliver velmenende ord hældt ud af ørerne og ikke noget bevendt. Og på den baggrund siger ældrekommissionen da også helt klart:

»Der er et klart og påtrængende behov for forhøjelse af pensionssatserne.«

Her synes jeg det er vigtigt, at socialministeren siger lidt om, hvad regeringen mener om det, og jeg vil godt længere end til det, som man så nogenlunde kan udlede af redegørelsen, hvor socialministeren siger – jeg citerer fra fortrykket sp. 3237:

»Gøres pensionisternes økonomi mere overskuelig, og kan den oven i købet på længere sigt forbedres, øges trygheden.«

Der står på sådan lidt mere almindeligt dansk, at det bliver lidt mere trygt, hvis økonomien bliver mere overskuelig, og også hvis den kan forbedres. Der står også, at hvis den overhovedet bliver forbedret, så bliver den det på lidt længere sigt. Man behøver ikke at være specielt klog udi folketingspolitik, specielt slet ikke udi den borgerlige regerings udgave af den, for at vide, at »på lidt længere sigt« det er ikke i morgen, det er heller ikke næste år, det er heller ikke om to år. Det er formentlig på et tidspunkt, hvor man kan sidde og skrive historieopgaver om den tidligere socialminister, hr. Palle Simonsen.

Ikke desto mindre synes jeg, det ville være godt at få noget at vide om, hvorvidt vi får en forbedring og hvornår og hvordan.

Når vi i øvrigt snakker om pensionisternes økonomi, skal jeg ikke gøre meget mere ud af den sociale pensionsfond. Jeg havde egentlig tænkt mig det, men dels har fru Alice Faber allerede opholdt sig ved den, dels er det jo også sådan, at hr. Askjær Jørgensen gav os lejlighed til at fortælle den historie. Der kunne dog være grund til lige at anholde, at det er vel så som så med, hvor stolt regeringen og socialministeren skal være over, at man har forsøgt at friholde de ældre i deres nødvendige økonomiske tilpasning, som man kalder det. Det er jo faktisk sådan, at de besparelser, der findes på områderne fysioterapi, biblioteker, posttakster, plejehjem – bare for at nævne nogle stykker – alle sammen betyder forringelser for de ældre. Og specielt den med, at nu har man fordoblet

varmehjælpen. Ja men det er da fuldstændig rigtigt, og det har man gjort ved at tage nogle penge, som i forvejen var henlagt til at gøre livet lidt lettere for pensionisterne, nemlig fra den sociale pensionsfond. Ja, det var oven i købet sket, hvis vi havde haft alle mulige andre regeringer, så det med at fordoble varmehjælpen var noget, man skulle, det var en lille sag, som bare skulle føres ud i livet, så der skulle man måske nok prale en smule mindre.

Et af de første nøgleord, som ministeren i øvrigt tilsluttede sig, var det med bedre rammer for udfoldelse af egne kræfter og muligheder, og vi har også hørt meget i dag om de ældres fantasi og de ældres medmenneskelighed, de ældres lyst til menneskelig varme og nødvendigheden af menneskelig varme og sådan noget. Jeg synes, det er så smukt, så kønt og så rigtigt, men vi er alligevel nok nødt til at holde fast i, at menneskelig varme kan man selvfølgelig varme sig ved et vist stykke tid, men hvis man ikke har nogle kroner til at købe noget mad for, bliver det forholdsvis hurtigt forholdsvis koldt.

Det andet nøgleord er noget med at undgå stærke brud i livssituationen. Her er det jo rigtigt, sådan som tingene er i dag, at der faktisk sker en ret voldsom udstødning af de ældre fra arbejdsmarkedet, og det mener jeg er et af de vigtigste steder, hvor vi har et stærkt brud. Men der er flere: flytningerne fra hospital og fra venteafdeling til plejehjem, når det en gang imellem sker, og sådan noget. Men arbejdsmarkedet er et vigtigt sted. Der sker en voldsom udstødning, og der sker også tit en ret kraftig forringelse af den enkeltes økonomi. Vi mener i VS, at det bør være frivilligt, om man vil ud af arbejdsmarkedet og tilbage igen, eller hvordan man nu vil gøre det, og vi mener i VS, at der ikke skal ske den voldsomme forringelse af økonomien, fordi man forlader arbejdsmarkedet. Nu er det som bekendt sådan, at socialministeren tit og ofte foretager sig andre ting end dem, VS mener socialministeren burde foretage sig.

Hvis vi så i stedet for kigger på redegørelsen, så står der noget med, at der bør være en ordening med en kombination af delpension og deltid, og det bør være noget med en smiddiggørelse, også f.eks. af den nuværende efterlønsordning. Jeg kunne godt tænke mig at vide lidt mere præcist, hvad socialministe-

[Tinning]

ren forestiller sig, for dette med delpension og deltid og smidiggørelse af muligheden for at gå ud og ind og sådan noget kan jo nemt gå hen og blive så generelt formuleret, at alle kan blive enige om det, og så ved vi jo næsten med sikkerhed, at så er det nok, fordi vi ikke snakker konkret nok. Jeg synes også, det er vigtigt, fordi det berører hele det andet tema, de ældres forhold til arbejdsmarkedet.

Om det tredje tema, nye og bedre boligformer, skal jeg ikke sige meget, men stort set bare tilslutte mig fru Inge Fischer Møllers spørgsmål: hvad er meningen, hvad er det, man har tænkt sig?

Det tredje nøgleord: større selvbestemmelse for den enkelte. Igen: har man ikke en ordentlig pension, bliver snakken om større selvbestemmelse kønne ord, vi kan fylde bøger med.

Der er et enkelt lille eksempel, der vedrører de 6 pct., vi har snakket om, som bor på plejehjem, hvor de jo i dag bliver udsat for en kraftig umyndiggørelse, ikke fordi man vil umyndiggøre de ældre, men det er jo det, der sker, når der kun er nogle få hundrede kroner om måneden i lommepenge, og jeg vil godt vide, hvad det er for erfaringer, socialministeren mangler. Der står på sp. 3241, at man bestemt burde gøre noget ved dette med, at de ældre på plejehjem kun har lommepenge, men vi mangler nogle erfaringer. Sådan en radikal løsning kan man ikke lave sådan lige med det samme, står der.

Til allersidst skal jeg bare sige, at når man kigger på det lille afsluttende afsnit, som hedder »sporskifte i ældrepolitikken«, så synes jeg, at det desværre er temmelig sigende, at de to ting, der er sket, er, dels at socialministeren har bedt kommunerne om at spare på plejehjemmene, dels at der er en bestemmelse i den nye version af bistandsloven om forsøg inden for ældrepolitikken, som i første omgang sigter på besparelser, og som selvfølgelig i anden omgang – men det er sådan, rækkefølgen er – sigter på at give de ældre muligheder for et bedre liv. Det er altså de to ting, som er sket: en henstilling om, at der spares, og en beslutning om, at der laves nogle besparelsesforsøg. Alt andet hævner i den kasse, der hedder: på lidt længere sigt, eller i den endnu større kasse, som hedder: vi håber at finde nogle løsninger inden for de nærmeste 10 år – det bliver formentlig en anden regering, det kommer til at berøre,

men det er jo til at leve med – og af den grund, men også af mange andre grunde har vi i VS tænkt os at lave en række beslutningsforslag om ældrepolitik, som kan medføre, dels at vi får en mere konkret diskussion om den, dels at vi får puttet lidt mere hen i den kasse, der handler om at gøre tingene her og nu og ikke udsætte dem enten til på lidt længere sigt eller i 10 år.

Inge Krogh (KrF):

Jeg kan erklære mig ganske enig med ministeren i, at det gælder om at vise mere respekt for de ældre, og at man så vidt muligt må se at få en ældrepolitik, så den enkelte kan trives. Men det kan jo være vanskeligt i et samfund som vort, hvor alt mest drejer sig om det økonomiske og om arbejdslivet, hvor f.eks. børnene bliver behandlet mere og mere ens, og hvor flere og flere passes i daginstitutioner, der er blevet mere og mere ensrettede, og hvor det er svært for den enkelte institution at blive præget af en bestemt ideologi.

Måske kan det derfor inspirere til et mere alsidigt samfund, hvis vi tager spørgsmålet om ældrepolitikken op med henblik på agtelse for den enkelte.

Overgangen til en pensionisttilværelse er, som det er nævnt flere gange, hård for mange. Det kommer pludseligt, og de ældre har den sidste tid, medens de har arbejdet, i almindelighed været så trætte, at de ikke har kunnet holde hobbyer og andre ting ved lige. Noget af det, man måske skulle tænke på, er, at i vort samfund er det, som om man kun har værdi, medens man arbejder, og at man vel nok på grund af teknologiens fremtrængen må revidere det syn på mennesket.

I redegørelsen tales der om mulig delpension. Det vil være udmærket, det synes jeg at der bør arbejdes mere på. Det vil vel tage lang tid at få gennemført, og der er mange problemer. Nu har vi talt meget om, at det ikke er godt med kommissioner, men det var dog muligt, at det var godt med en kommission, der kunne arbejde med spørgsmålet om delpension.

Det, der betyder meget for ældre, er, at man kan få lov til at bestemme over sig selv så længe som muligt, bestemme over sin hverdag, bestemme, hvad man vil spise, hvornår man vil drikke en kop kaffe o. lign. De fleste mennesker vil derfor blive længst

[Inge Krogh]

muligt i deres bolig. Desværre ser det ud til, at mange ældre bor dårligt, og at mange ikke kommer ud, efter at de er begyndt at blive bevægelseshandicappede.

Hjemmehjælpsordningen er udmærket, men jeg tror også dér, at de ældre bør kunne bestemme mere. I nogle kommuner er man begyndt at bestemme, at man skal skifte hjemmehjælp med visse ret korte mellemrum. Jeg tror, det er meget dårligt, hvis forholdet ellers er godt mellem pensionisten og hjemmehjælpen. De fleste steder er der ingen hjemmehjælp i weekenden og heller ikke om aftenen eller om natten, og det burde der utvivlsomt være. Specielt er det meget vigtigt, at der er nogle, der kan komme og se til den ældre om natten. Meget ofte er den ældre, der er alene, angst efter i et langt liv måske at have været gift og vant til at være sammen med andre.

Det kunne måske være en løsning, hvis familie på den ene eller den anden måde kunne overtage noget af hjemmehjælpen eller noget af plejen og få betaling herfor.

Adskillige undersøgelser på hospitaler viser, at det vil kunne spare meget hospitalsplads, hvis man kunne sørge for en akut sygepleje og akut hjemmepleje. En udvidelse af hjemmeplejen vil i det hele taget kunne spare pladser på sygehuse, og det samme vil en udbygning af beskyttede boliger. En nylig meddelelse fra psykiatrisk afdeling i »Nordvang« viser, at der gik 100 ældre på afdelingen, der blot ventede på et sted at være.

Det er et meget stort problem, når man kommer til det punkt, hvor den ældre måske ikke kan hjælpes hjemme og ønsker anbringelse udenfor. Beskyttede boliger, hvor man kan få mad og der kan tilkaldes hjælp, er en udmærket løsning, men fortsat vil det vel være sådan, at en meget stor del af ældre er henvist til plejehjemmene. Der kan også være ældre, der er så ængstelige for at være alene, at det at kunne åbne sin dør ud til en gang, der er fælles, kan virke befriende.

Jeg synes, det er værd at gøre sig klart, at af dem over 80 år er i hvert fald hver fjerde på plejehjem, og vi ved, at når mennesker kommer på plejehjem, er de i alt for høj grad afhængige af de mennesker, der er omkring dem; det gælder også her, at der kommer et fuldstændig ensartet præg. De ældre har ingen indflydelse på, hvad de f.eks. kan få at

spise. Der burde være valgmuligheder, der burde være flere retter.

Jeg var for nylig på besøg hos en fjern slægtning på et plejehjem. Vedkommende havde absolut ingen appetit, og der blev serveret 3 ganske udmærkede stykker smørrebrød, men belagt med noget, som bestemt ikke fremmede appetitten. Nogle steder er kosten meget tung og indeholder efter min mening ikke tilstrækkeligt med grønsager og vitaminer. Jeg har før spurgt, om der er nogen kontrol, og jeg har fået at vide, at det er dyrlægerne, der kontrollerer maden. Jeg vil da meget stærkt gå ind for, at der bliver foretaget en undersøgelse og kontrol af kosten på plejehjemmene. Det kan vel kun være for bakterier osv., dyrlægerne undersøger maden.

Der har været nævnt, at den ældre kun får udbetalt lomme penge. Det gør den ældre endnu mere afhængig af dem, der er ansat på plejehjemmet. Den ældre skal f.eks. have sådan noget som tøj, sko osv. af plejehjemmet, men det kræver, at vedkommende siger til, og det ønsker den ældre ofte ikke, og resultatet kan være, at vedkommende ingenting får.

Der arrangeres udflugter og fester, som de ældre ikke har megen indflydelse på.

På de fleste plejehjem arbejder personalet ganske udmærket, men jeg synes, at der kunne være grund til at nævne, at man måske skulle have lidt mere etik også i undervisningen af plejepersonalet. For nogen tid siden kom jeg på et plejehjem. En af personalet så mig og råbte på gangen – ganske vist meget humoristisk: »Nu må vi ikke bande, for nu kommer Inge Krogh«.

Jeg har mere alvorligt drøftet det med en læge, der arbejdede på et plejehjem, og han sagde, at man jo ikke kan sige til voksne mennesker, altså plejepersonalet, at de ikke må bande. Det mener jeg nu godt at man kan. Det bliver sagt, at der er nogle, det er naturligt for, og de ville synes, det er mærkeligt, at plejepersonalet ikke bander, men jeg tror nu nok, man må sige, at det hører med til almindelig etik ikke at bande, og der er i hvert fald mange på plejehjemmene, der er utrolig generet af det.

Værelserne er alt for små, og der er næsten ikke andet at gøre end at få 2 stuer til hver beboer. Det er urimeligt, at man i et lille værelse på 10 m² både skal sove og opholde sig hele dagen.

[Inge Krogh]

De pensionister, som er hjemme, og som deltager i klubarbejde, burde have mere indflydelse på, hvad der sker. De skal ligesom ungdommen kæmpe for huse – altså ikke ved besættelser – de skulle have huse, hvor de kunne opholde sig, så længe de havde lyst til at være sammen, og hvor de kunne arrangere møder og underholdning og være noget for hinanden. Måske kunne de også dér have nogle børn, som de kunne passe i en kortere tid, og måske kunne man dér deles om at gå tur med børn. Der er utvivlsomt noget dér, der har stor betydning. Mange har været inde på, også ministeren, at samfundet trænger til den erfaring, de ældre har, men det er måske nok så meget børnene, der trænger til den.

Jeg foreslog for nogle år siden, da jeg arbejdede i åndssvageforsorgen, at ældre pensionister kunne gå tur med børn i institutioner, men fagforeningerne satte sig meget skarpt imod det. Jeg tror, at det ville være til glæde for alle parter.

Jeg mener også, at man burde give pensionisterne bedre forhold i den kollektive trafik. Jeg var for nogen tid siden i en ældreklub, hvor jeg skulle tale, og jeg fik besked på, at vi skulle være færdig med indledning og samtale på et bestemt tidspunkt. Det kunne jeg forstå var stærkt nødvendigt, for da tidspunktet nærmede sig, blev de alle sammen urolige, de skulle endelig nå den sidste bus før myldretiden. Jeg synes også, det er urimeligt, at det ikke kan lade sig gøre at udvide 65-billetternes gyldighedstid, så de i hvert fald gælder i en noget større del af weekenden, end de gør nu.

Socialministeren omtaler i sin redegørelse mulighederne for at gøre pensionerne og de indkomstafhængige ydelser mere retfærdige. Det viser sig gang på gang, at de mennesker, der har sparet ganske lidt sammen, måske har en lille sum efter salg af en forretning eller et hus, ikke får megen gavn af det. Det kan tit vække bitterhed hos de ældre, når der skrives meget i aviserne om, at nu er så og så mange millioner kroner blevet givet til f.eks. varmhjælp, idet man ikke tænker på, hvor mange de er, og at der er nogle, der på forhånd er udelukket fra at få hjælp.

Jeg synes også, det er meget urimeligt, at de ældre betaler 60 pct. af deres renteindtægter, når de er på plejehjem. Jeg omtalte det engang for en, der var ansat ved socialfor-

valtningen i en kommune. Vedkommende sagde: ja men beboerne kan jo bare forære deres formue væk. Ja, sagde jeg så, men man skal jo fortsat betale af det, man har foræret væk. Jo, men hvis der ingenting er, så kan beboeren jo ikke betale. Hvis alt er givet væk, så kan det jo ikke lade sig gøre. Jeg synes i hvert fald, at det er en umyndiggørelse af den ældre. Jeg kan mærke, at der er nogle her i salen, der ikke mener, det er rigtigt, men jeg ved det fra en slægtning.

Erik B. Smith (S):

Socialministerens redegørelse har vort partis politiske ordfører givet sin melding om, men der er nogle enkelte punkter, som jeg synes det er rigtigt her, hvor vi diskuterer ældrepolitik, at trække frem.

Det første er, som ministeren ganske rigtigt fremhæver i sin redegørelse, at der sker en massiv forskydning i befolkningen, således at der kommer stadig flere ældre, for ikke at sige stadig flere gamle mennesker i landet. Når vi samtidig tænker på, at 25 pct. af de 80-årige er på plejehjem og 35 pct. af de 85-årige er på plejehjem, så skal der ikke meget hovedregning til at finde ud af, at fortsætter vi den praksis, vi har haft indtil nu, så skal der massive økonomiske forskydninger til inden for området, hvis vi blot skal opretholde den i øvrigt efter vores opfattelse temmelig utilfredsstillende tilstand på plejehjemsområdet.

Det fremgår af statistikkerne – det er i øvrigt amtskommunernes og kommunernes forskningsinstituts fortjeneste, at de interesserer sig for det – at benyttelsesfrekvensen for ældre vedrørende plejehjem og varig hjemmehjælp i 1980 – altså før den nuværende socialminister blev minister, så det er ikke et partitaktisk slag i hovedet – var faldende. Det vil sige, at allerede inden den borgerlige regering trådte til, var der startet en udvikling, hvorved den i øvrigt dårlige tilstand forstærkedes.

På den baggrund må man nok sige, at det er betænkeligt at anbefale kommunerne at neddæmpe niveauet, både aktivitetsniveauet og serviceniveauet, på ældreområdet, ikke mindst på plejehjemsområdet. Vi siger vagt i gevær. Vi følger udviklingen, og vi vil også gerne bede om, at man i ministeriet følger

[Erik B. Smith]

udviklingen med henblik på, om der er ting, der bør rettes.

Det andet, jeg vil pege på i mit indlæg, er spørgsmålet om plejehjemsbeboernes retsbeskyttelse. Her kunne jeg godt have taget mit udgangspunkt i en nu afsluttet sag, den såkaldte Ulfborgsag. Det vil jeg ikke gøre. Jeg vil tage en anden konkret sag op, som er under opsejling. Det er ikke, fordi jeg forventer, at ministeren, selv om han netop har fået bilagene, skal kende den, det er mere som udgangspunkt for det, vi skal diskutere, og som jeg vil bede om at man er opmærksom på.

Det drejer sig om plejehjemmet i Jebjerg, hvor der foreligger massive, veldokumenterede klager fra pårørende og fra enkelte beboere på plejehjemmet. Kommunalbestyrelsen har afholdt et ekstraordinært møde i anledning af klagerne, og man udtaler i enighed, at man ikke finder anledning til at påtale forholdene, og man udtrykker i øvrigt tilfredshed med ledelsen af hjemmet. Sundhedsstyrelsen skriver, at der er tale om en patient, der er klart fejlplaceret, at der i øvrigt har fundet fiksering sted, der formentlig er ganske ulovlig, og at plejehjemmet hverken bygningsmæssigt eller personalemæssigt er anvendeligt til beboere med et egentligt plejehjemsbehov. Den undrende offentlighed får så borgmesterens svar på sundhedsstyrelsens brev i Aktuelt den 5. januar 1983, hvor borgmesteren siger, at skrivelsen fra sundhedsstyrelsen er helt urimelig, og desuden har kommunen ingen penge til at opfylde de krav, der stilles af styrelsen.

Dér, hvor jeg vil hen, er, at den konkrete sag naturligvis må finde sin tilfredsstillende afslutning. Det andet er, at en sådan konkret sag er med til helt ubegrundet at gøre både beboere og pårørende nervøse, for på langt, langt den overvejende del, for ikke at sige 99 pct. af alle plejehjem, har beboerne det godt, og personalet udfører et stort arbejde. Når der kommer en sådan sag, hvor man kan sige, at det nære samfund svigter, så må der være hjemmel til at gribe ind.

Det, jeg vil bede ministeren om at tage med i sine overvejelser, er, om ikke det nu er på tide at få indført det, der hedder et pårørenderåd, med en egentlig besluttende kompetence, om ikke der er behov for hjemmel til, at staten kan sige til en sådan kommune, at nu er det slut med tilskud til dette pleje-

hjem, og hjemmel til i yderste konsekvens at lukke plejehjemmet.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg vil blot bede fru Inge Fischer Møller om at gøre mig en lille tjeneste. Jeg blev jo af fru Inge Fischer Møller bebrejdet, at jeg kritiserede nogle, der ikke kunne forsvare sig her i debatten. Når hr. Erik B. Smith retter angreb specielt mod nogle, hvor man let kan vide, at der peges på nogle bestemte personer, og går ind i en bestemt sags behandling her, så synes jeg nok, at jeg er langt overgået, og så synes jeg nok, at det var dejligt, hvis fru Inge Fischer Møller ville tage den sag op i sit eget parti og holde op med at kritisere os andre, hvis vi peger på noget konkret.

Jeg synes ikke, at det ville være rimeligt, hvis socialministeren fulgte det op og gik ind i en konkret sagsbehandling her. Det mener jeg ikke at man skal ved en debat her i folketingsalen.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Inden socialministeren svarer hr. Erik B. Smith, vil jeg gerne tilføje til det spørgsmål, hr. Erik B. Smith rejste, om ikke der i det hele taget er behov for etiske regler i hele det spørgsmål, der hedder overvågning ved elektroniske midler. Det er nemlig ikke kun et spørgsmål om plejehjem. Hvis man efterhånden erstatter, eller hvad man nu vil kalde det, en del af hjemmeplejen og hjemmesygeplejen med elektroniske overvågningsmidler, og det vil jeg ikke til enhver tid sige er forargeligt, så må der vel dertil høre, at der ikke alene ved uddannelsen af folk, men også generelt laves nogle regler, som sikrer, at de mennesker, der går ind i sådan noget, altså dem, der skal overvåges for deres helbreds skyld, er sikret på visse områder. Der må være nogle meget svære afgrænsninger dér. Det gælder hospitaler, men det må især gælde kollektivboliger, pensionistboliger osv.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg vil gerne støtte hr. Erik B. Smith i hans synspunkter vedrørende et pårørenderåd. Det er meget vigtigt, at vi får skærpet

[Yvonne Herløv Andersen]

tilsynet med plejehjem. I de fleste kommuner har man indrettet sig sådan, at én i socialudvalget bliver fadder for en institution og kommer uanmeldt på institutionen, men jeg tror nok, at de pårørende bedre ved, hvad der sker i det daglige. Jeg ved ikke, om det skal være de pårørende, det skal i hvert fald være i tæt kontakt med socialudvalget, for mange gange bryder man sig ikke om at klage over, hvordan éns far og mor eller tante bliver behandlet; for når man går, er de jo overladt til de mennesker, der er klaget over. I hvert fald synes vi, at vi skal kigge meget nøje på det. Vi har haft en debat om det før, og at lave nogle regler om det vil jeg meget gerne medvirke til.

Albertsen (S):

Den debat, som føres, har jo nærmest præg af idyl, og det har nok en nøje sammenhæng med, at den redegørelse, som er grundlaget for debatten, er meget idyllisk. Der er ikke så forfærdelig mange konkrete ting – jo, undskyld, der er én konkret ting: ministeren foreslår, at der skal holdes en ældrekonference, og det er jo altid en god idé. Men pensionsregulering, ændring af rådighedsbeløb, ændring af plejehjemmes status og en række andre ting er der ikke noget konkret udspil om. Tankerne og overvejelserne i kommissionen med hensyn til pensionsniveauet i relation til skattefradragtsordninger fik vi heller ikke nogen udtalelse om. Tanker, der har været fremme, om at privatisere væsentlige dele af den offentlige sektor har vi heller ikke fået nogen konkret stillingtagen til. Vil ministeren til at sælge de kommunale plejehjem eller de såkaldte selvejende institutioners hjem, eller hvad vil han?

Alligevel synes jeg, at det har været bedre at lytte til ministeren eller læse hans redegørelse end det, som ellers for mange pensionister er forbundet med socialministeren, idet man i åbningstalen her i folketinget fortæller, at man sandelig ikke på nogen områder vil forringe folkepensionisternes status, hvorefter regeringen foreslår, at man ophæver dyrtidsreguleringen og erstatter den med en ringere ordning. Man vil nedskære det almennyttige byggeri, hvorved der bliver færre boliger til pensionisterne. Man vil beskære de midler, der stilles til rådighed for plejehjemmene, ved at de skal have et ringere stade, og ved

at man siger til kommunerne: nu skal I spare så og så mange milliarder, med det til følge, at vilkårene for pensionisterne bliver forringet. Man afskediger hjemmehjælpere rundt omkring i kommunerne. Man forringer vilkårene for omsorgsarbejdet. Derved står det, man har gjort, i stærk modsætning til det, man nu antyder, og vi er i tvivl om, hvad det er, man egentlig vil. Det bliver nok nødvendigt og påkrævet, at de, der har andre holdninger til denne politik, kommer med konkrete udspil.

Ministeren har fået bemærkninger langs ad vejen under arbejdet i socialudvalget. Vi har peget på, at rådighedsbeløbet skulle fordeles på en anden måde. Det var lige ved at lykkes, men det forhindrede hr. Askjær Jørgensen jo i sidste øjeblik, fordi han havde misforstået, hvad det drejede sig om, så vi ikke fik nogen løsning derpå. Vi har ikke fået mulighed for at komme igennem med, at pensionisterne bliver særlig tilgodeset i det almennyttige byggeri. Man taler om, at boligen er det vigtigste. Ja, sandelig er den det vigtigste, men denne regering har altså forringet mulighederne for, at pensionisterne kan komme til at bo bedre, end mange af dem gør i øjeblikket, for det er ikke ukendt, at mange ældre bor under meget fortvivlende vilkår.

Alle disse ting har regeringen og de partier, der støtter regeringen, et ansvar for, og hvis debatten her i dag skal tages som udtryk for, at man nu vil noget andet, så er det da helt vidunderligt. Men det er sagt på en uforpligtende måde, og man har muligvis åbnet døren for andre konkrete udspil, som kan muliggøre det, man så smukt omtaler og så smukt formulerer i retning af, at man skal være venlig mod de ældre, man skal rejse sig op i bussen, man skal tilgodese en bunke andre ting, man skal besøge sin gamle mor, når hun er på plejehjem. Ja men det synes jeg alt sammen lyder smukt og rigtigt, men det tror jeg egentlig ikke at folketinget har så forfærdelig mange muligheder for at få indflydelse på.

Boligpolitik, pensionspolitik, rådighedsbeløb, varmemhjælp, omsorgsarbejde, hjemmehjælp m.v. kan vi tage stilling til, og det er her, pensionisterne venter nogle konkrete udspil. Det gælder også mulighederne for, at efterlønsmodtagere direkte går ind i omsorgsarbejdet, mulighederne for, at de skoler,

[Albertsen]

der nu skal nedlægges, fordi vi har for få børn, mens vi har for mange ældre, omdannes til centre for dem, og en række andre ting. Hvis det er dette, ministeren lægger op til ved ikke at sige så forfærdelig meget til os, så synes jeg, at det er udmærket ikke at have gjort det. Så har jeg i det mindste ikke lukket døren for en debat herom og en stillingtagen hertil, således at vi kan konkretisere det, vi egentlig vil, nemlig at fællesskabet skal skabe bedre vilkår for den del af vore samfundsborgere, som er kommet i den tredje alder.

Agnete Laustsen (KF):

Flere har i debatten i dag været inde på de ældres boligproblemer. Det er også naturligt, at det er en af de ting, ministeren har fremhævet. Men det er faldet mig lidt for brystet, at flere, især fru Inge Fischer Møller, fortsat har omtalt disse boligproblemer på en sådan måde, at man næsten fristes til at tro, at problemet udelukkende er: enten forbliver man i eget hjem, eller også er der »kun« – jeg kan i denne forbindelse godt sige kun, for det blev næsten fremhævet som noget skræmmende – den løsning, at man bliver anbragt på et plejehjem.

Jeg var glad for hr. Erik B. Smiths indlæg, ikke mindst fordi han meget klart oplyste, at det i realiteten kun er ca. 25 pct. af de 80-årige, som kommer på plejehjem. Men samtidig må vi jo alle sammen erkende, at resten af de ældre for en meget stor dels vedkommende bor ganske u hensigtsmæssigt.

I dag er det sådan, at en plejehjemsplads i anlæg koster ca. 600.000 kr. og i drift ca. 250.000 kr. årlig. Det er derfor forståeligt, og jeg er glad for, at det er blevet indset, at vi hverken kan eller bør fortsat investere så meget i plejehjem, som vi har været tilbøjelige til igennem en årrække.

Problemet er jo, hvis vi virkelig skulle se det i øjnene, at vi i dag nok er lidt for tilbøjelige til at få de 2 ting til at falde sammen, at ældre bliver fysisk ude af stand til at klare sig selv, så at de knap nok er i stand til at tage stilling til at få en anden bolig og altså ikke risikerer at stå over for, at det eneste valg for dem er et plejehjem. Det vil sige, at vi både har problemet med at sørge for bistandshjælp, på grund af at de fysisk eller åndeligt måske er kommet til kort, og proble-

met med at finde en eller anden boligform, som er passende, og det er uheldigt, at de 2 ting falder sammen.

Derfor vil jeg meget gerne høre, om ministeren måske i dag kunne åbne lidt mere op for de tanker, som han har været fremme med i sin redegørelse, nemlig at vi på et tidligere tidspunkt satsede på at give ældre et varieret tilbud om boliger, som f.eks. kunne være de lette kollektivboliger, vi har omtalt, og hvis kvota jo heldigvis nu er blevet fordoblet. Det kunne videre være de beskyttede boliger, vi ikke har hørt så meget til i dag, og så måtte efter min mening det sidste led være plejehjemsanbringelse, men muligvis på en helt anden måde end den, vi kender til i dag, hvor de ældre jo mere eller mindre, kan vi godt indrømme, er umyndiggjort på et plejehjem.

Jeg hører altså gerne yderligere fra ministeren om mulighederne for at fremme denne variation i boligtilbud, som skulle medføre, at ældre på et tidligere tidspunkt af deres liv, hvor de både åndeligt og fysisk var i stand til at træffe dispositioner, kunne sige: nu planlægger vi vores alderdom, nu flytter vi til en bolig, som er hensigtsmæssig, og hvor vi ved, at vi har mulighed for at blive boende, så længe det overhovedet kan lade sig gøre.

(Kort bemærkning).

Inge Fischer Møller (S):

Der har været sagt meget i debatten, og jeg vil godt sige til fru Agnete Laustsen, at det efterhånden kan være lidt svært at holde det ene indlæg adskilt fra det andet.

Jeg har ikke kun koncentreret mig om boligsituationen, men i og med at det har en ret fremtrædende plads i redegørelsen, så har jeg spurgt ministeren, om ikke han vil løfte en flig og fortælle lidt om, hvilke tanker ministeren har gjort sig i den anledning.

Jeg har heller ikke lagt op til nogen skræmmekampagne eller noget lignende, når det drejede sig om anbringelse på plejehjem, tværtimod. Det, jeg har spurgt ministeren om, er, om ikke der er noget rigtigt i, at man prøver at forberede pensionister på, at det ikke er slemt at komme på plejehjem, og at det er vigtigt, at man, hvis man er så plejekrævende, at man skal være på et plejehjem, kommer der på et tidspunkt, hvor man har kræfter og overskud til at være med til at

[Inge Fischer Møller]

påvirke de daglige rammer, man skal leve i. Dermed har jeg ikke lagt op til nogen skræmmende debat omkring plejehjemmene, tværtimod. Jeg har bedt om ministerens svar på dette spørgsmål. Jeg kan da også fortælle, at af erfaring ved jeg, at nogle pensionister, der er på institution, selv siger, at de ønsker, at de var kommet der noget før, for så havde de haft mere overskud, flere kræfter, til at påvirke de daglige rammer. Der har jeg spurgt ministeren, om han har samme opfattelse som jeg.

(Kort bemærkning).

Albertsen (S):

Jeg synes, det lød vældig sympatisk og udmærket, hvad fru Agnete Laustsen her sagde med hensyn til i højere grad at satse på differentieret byggeri for de ældre.

Det, det kunne interessere mig at vide, er, hvordan fru Agnete Laustsen vil klare det problem, når hun selv har stemt for og hendes regering har bidraget til, at kvoten for det almennyttige byggeri og dermed den samlede byggekvote er nedskåret. Boligselskaberne og de, der administrerer det rundt omkring i kommunerne, har beregnet, at op til 20 pct. af den samlede nyboligkvota bliver disponeret med henblik på at blive overladt til folkepensionister eller pensionistgrupper. Det er altså dette tal, som nu bliver beskåret med ca. 25 pct., og så siger man samtidig, at nu vil man løse dette problem. Hvordan er det muligt at nedskære bevillingerne og forringe vilkårene for byggeriet og samtidig påtage sig en større opgave, hvis man ikke på anden måde pålægger boligselskaberne en inddeling af eller opsplnitning af boligerne, så de i særlig grad tilgodeser pensionister? Det vil omvendt betyde, at der bliver færre boliger til den unge generation, til saneringsramte m.v.

Jeg synes, det ville være værdifuldt for forsamlingen og for offentligheden at få afklaret dette meget vitale problem og samtidig måske også få afklaret, om man er indstillet på at regulere de grænser, som i øjeblikket er gældende med hensyn til boligydelse til de ældre, fordi der i øjeblikket er det samspil, at man nok kan få boligen, men man kan bare ikke få boligydelse dertil. Nu er boligministeren ikke længere til stede, men det er da mu-

ligt, at socialministeren og måske fru Agnete Laustsen kan besvare spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Først til fru Inge Fischer Møller, som i sit første indlæg – nu taler vi om skrækkampagner, eller hvad det ellers måtte hedde, omkring plejehjem – siger: vi har mange institutioner, der er gode. Jeg synes, at der ligger i det, at man med rette kan frygte, at der sandelig også er mange, der er elendige. Sådan opfattede jeg i alt fald udtalelsen.

Fru Inge Fischer Møller siger også, at vi må løse op for noget af den angst og frygt for at komme på plejehjem, der er. Ja men det ligner da ikke noget, at der overhovedet skulle være mulighed for, at der kunne opstå angst og frygt for at komme på plejehjem. Hvis det virkelig er rigtigt, så må vi alle sammen sige: ja men det er da ikke en form for afstraffelse at komme på plejehjem.

Jeg efterlyser en boligform imellem éns egen bolig, som man måske har haft det meste af sit liv, og en glidende boligform, som måske slet ikke behøver at være et plejehjem for nogles vedkommende. Som hr. Erik B. Smith var inde på det, er det kun 25 pct., der overhovedet kommer der. Hvorfor ikke i stedet bruge vores tid, energi og nogle af de trods alt begrænsede økonomiske midler, vi har, til at prøve at skabe mellemformer for boligtilbud til de ældre?

I den forbindelse kan jeg sige til hr. Albertsen – han ved det utvivlsomt godt selv – at i forbindelse med vores boligforhandlinger var det jo netop kvoten for en sådan form for boliger, vi bl.a. fra konservativ side foreslog skulle sættes op. Kvoten for lette kollektivboliger blev sat op fra 300 til 600 boliger. Det vil altså sige netop en af de boligformer, vi efterlyser, samtidig med – det synes jeg hr. Albertsen skal huske – at vi jo bevarede den kvota inden for det almennyttige byggeri, som var afsat til deciderede handicapboliger, som jo også er med i hele dette samspil.

Til slut bare med hensyn til boligydelsen, at det tydeligt er lagt op fra ministerens side, at den må indgå i samspillet med bl.a. skatterne, for at vi ikke skal komme dertil, hvor man risikerer at blive dårligere stillet, hvis man har en eller anden form for mindre indtægt ved siden af sin pension, så man i reali-

[Agnete Laustsen]

teten risikerer at lide økonomisk på grund af en sådan opsparring.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Som en venlig orientering til hr. Albertsen skal jeg oplyse ham om, at hvis man helt stopper for det mere eller mindre offentligt finansierede byggeri, så vil man få det største antal nye boliger i samfundet. Jo flere boliger man bygger af de sociale eller almennyttige, eller hvad det nu er, hr. Albertsen kalder dem, jo flere statsobligationer skal der sælges. Jo højere renteniveau får vi, og jo mere invaliderer man den private byggesektor, og jo lavere boligstandard får vi i dette samfund, også for vore ældre. Så jeg kan sige, at jeg modsat hr. Albertsen er ked af, at regeringen ikke helt har stoppet de sociale boligselskaber, for hvis der er noget, der er dårligt for samfundet og for vore ældre, så er det altså, at man bliver ved med at køre løs med den uhensigtsmæssige finansiering af boliger i dette samfund.

(Kort bemærkning).

Lizzie Lichtenberg (KF):

De ældres boligproblemer, som man kalder det – skal man ikke snarere sige de ældres boligbehov – er de samme, som man hele livet igennem har haft: hvilke ønsker har man, hvilke behov skal der opfyldes? Vi taler jo om gruppen fra 60 til 90 år. Prøv at tænke tilbage på, hvad vi lavede, fra vi var 30, til vi var 60 år, fra vi nu nul år, til vi var 30 år. Alternativet til et plejehjem er ikke bare en almennyttig bolig. Det er viften af tilbud inden for hele registeret, således at man kan styrke menneskets muligheder, ung som gammel, for at vælge den boligform på det tidspunkt, man har behov for det, som passer til ens åndelige og ikke mindst fysiske habitus. Det er det, der skal skabes mulighed for.

Hr. Albertsen siger så flot, at man skærer noget væk, for man vil ikke have det. Jo, men der er så sandelig kommet noget andet i stedet, og det er, som om det ikke er gået op for socialdemokratiet, at uanset hvor få procent af befolkningen der benytter sig af det ene eller det andet tilbud i dag, så bliver der vitterlig brugt temmelig mange penge til det.

Hvis man fremskriver de beløb, ville man uanset politisk linje ikke kunne skaffe dem. Det er jo det, der er problemet, og det er ikke flot tale at erkende, at kendsgerningen er, at man ikke kan fortsætte på samme måde. Man må se at få lagt det om, således at ressourcerne udnyttes på en anden måde, og jeg tror, at de gamle, der står på tærskelen til de næste 30 år, er de bedste til at rådgive os.

(Kort bemærkning).

Albertsen (S):

Jeg tror, det er værdifuldt for os at få afklaret, hvad der i realiteten skiller os.

Regeringen har nedsat kvoten for det almennyttige byggeri med 25 pct. Så kan fru Agnete Laustsen selvfølgelig trøste sig med 300 boliger mere til denne bestemte kategori, men det er kun en promise af det, vi taler om. Hvis det trøster fru Agnete Laustsen, så må jeg sige, at jeg ikke tror, at nogen andre bliver trøstet deraf, for disse tal skal jo ses i lyset af, at økonomien i kommunerne er sådan, at der bogstavelig talt ikke er en kommune i Danmark, der i øjeblikket opfører det, man kalder kommunale folkepensionistboliger. Det vil sige, at alt nybyggeri på dette felt alene afhænger af, om det almennyttige byggeri får en tilstrækkelig stor kvota. At hr. Askjær Jørgensen ønsker det almennyttige byggeri standset totalt, undrer mig såmænd ikke på baggrund af, hvad vi i øvrigt har hørt fra hr. Askjær Jørgensen i dag.

Det, der er tale om, er at bidrage til at hjælpe de mange ældre, der bor dårligt, og det er ikke klart med 300 kollektivboliger. Tidligere på dagen var der en af kollegerne, der gjorde opmærksom på, at 88 pct. af pensionisterne bor i egen bolig. Det er den kategori, vi taler om. At der er en vifte ved siden af af kollektivboliger, beskyttede boliger, plejehjem, lette handicapboliger m.v., er alt sammen overordentlig udmærket, men det løser ikke problemerne for langt den største gruppe, den gruppe, som vi gerne skulle bidrage til kan bo i egen bolig længst muligt, eventuelt suppleret med visse omsorgsforanstaltninger, som regeringen nu altså forringer, eller kommunerne forringer – det er begge, der har ansvaret derfor – og derved vanskeliggør situationen på dette område. Det er denne diskussion, der har værdi, ikke, om man har fået 300 boliger listet ind på en an-

[Albertsen]

den bestemt kvota; som altså er nedskåret i det omfang, det her er refereret.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Jeg synes, der er grund til at indlede med her fra folketingets talerstol at bringe en tak til ældrekommissionens medlemmer i almindelighed og til dens formand, Bent Rold Andersen, i særdeleshed.

Vi har fået et godt materiale som udgangspunkt for drøftelsen her i dag og videre frem. Ældrekommissionens betænkninger er jo fra mange sider blevet kaldt debatoplæg, og jeg mener faktisk, at det er en rigtig karakteristisk. Jeg tror, det er vigtigt, at vi gør os klart, at der ikke her ligger en række færdigsyede løsninger, som politikerne skal sige ja eller nej til, men der nævnes en række ideer. Der nævnes også konkrete forslag, som kan bidrage til at vende udviklingen i en mere gunstig retning og samtidig – uanset om vi kan lide det eller ej – kan bidrage til, at vi udnytter ressourcerne på dette område på en bedre måde, end tilfældet har været før.

Jeg synes også, man har lov til at sige, at det har været en god debat i dag, som ikke har været præget af alt for mange overbud. Selv hr. Albertsen har i realiteten været sådan nogenlunde beskeden i forhold til så mange tidligere lejligheder i sine udtalelser om, hvad en siddende regering havde af forpligtelser, og det synes jeg er et godt grundlag for at komme videre.

Når jeg i øvrigt skal se på den almindelige karakteristisk, som er givet af redegørelsen, så er jeg naturligvis betydelig mere tilfreds med karakteristikken fra fru Aase Olesen, som sagde, at den var behersket, fremfor fru Inge Fischer Møller, der sagde, at den var tynd. Det er ikke nogen hemmelighed, at jeg har lagt vægt på, at denne redegørelse er behersket, og derfor synes jeg, at fru Aase Olesens udtryk er godt dækkende, for det nytter ikke, at vi går ud med en masse løfter, som vi i virkeligheden ikke er i stand til at indfri. Det ville heller ikke den socialdemokratiske regering havde haft nogen som helst mulighed for.

Der kan naturligvis nævnes mange gode argumenter for forøgelse af pensioner og forøgelse af rådighedsbeløb og mange andre ting, som kunne bidrage til at forbedre pensionisternes økonomiske vilkår, men tilbage

står, hvad en række ordførere heldigvis har understreget igen i dag, at antallet af ældre er stærkt voksende, og uændret aktivitetsniveau betyder, at der for 1980–1990 bliver ekstra udgifter på 7–9 mia kr. Det synes jeg nok er en klar advarsel til os om, at vi skal tænke os godt om med henblik på, hvordan vi kan skabe bedre forhold og samtidig udnytte de økonomiske ressourcer på en bedre måde.

Dermed kan vi jo godt tage hul på debatten om privatisering, som naturligvis giver anledning til en vis grad af forvirring. Jeg forstår udmærket godt, at fru Inge Fischer Møller og andre har bedt om at få klargjort, hvad jeg egentlig mener.

Denne debat tror jeg vil blive klarere og klarere formuleret, jo længere vi kommer hen på vinteren, vil jeg gerne sige til fru Inge Fischer Møller. Det er ikke så let at vende udviklingen, heller ikke på dette område, fra den ene dag til den anden. Men jeg vil godt sige, hvad der ikke er indeholdt i privatiseringsbegrebet. Der er naturligvis ikke indeholdt, at man f. eks. skulle til at drive institutioner for ældre og andre på privatøkonomisk basis. Der er ikke tænkt på ændringer på de områder. Men det er lige så klart, at regeringen med sin privatiseringsdiskussion både på dette og på andre områder lægger op til at inddrage mennesker i samfundet i større udstrækning, end de har været før. Man kunne udtrykke det på en anden måde: det er i virkeligheden et spørgsmål om at skabe et supplement til det, mange kalder behandlersamfundet inden for den sociale sektor. Det mener vi faktisk er en meget afgørende ting, ikke som et modstykke, men som et supplement til at menneskeliggøre, måske i større udstrækning, end vi har kendt det op igennem 1970'erne.

Tager vi specielt den ældre generation, som vi diskuterer i dag, er der efter min mening behov for at få stadfæstet, at mange af løsningerne skal skabes af de ældre selv. Det er ikke folketinget, der skal udstede cirkulærer om, hvordan man skal indrette sig. Det er heller ikke kommunerne, der skal lave retningslinjer for det. Det er ældreorganisationerne selv, det er de private organisationer, som i øvrigt interesserer sig for ældrepolitikken som helhed, som efter min mening skal blåstemmes i højere grad og ikke gøres til en andenrangsfunktion, men gøres til en funkti-

[Socialministeren]

on, som er værdig og naturlig og fornuftig på dette område.

Jeg har godt hørt begrebet velgørenhed blive draget ind i debatten på en lidt nedgørende facon. Hertil må jeg sige, at jeg ved godt, at hvis man ser på begrebet, som det blev opfattet for 25-50 år siden, så er det set med manges øjne i dag noget, som ikke er acceptabelt. Sådan har jeg det ikke. Jeg vil gerne sige: er velgørenhed som princip ikke udtryk for, at mennesker er noget for hinanden? Er det, det drejer sig om her, ikke, at mennesker skal være noget for hinanden, at ældre også skal være noget for hinanden, og at generationerne skal være noget for hinanden? Der er f. eks. nævnt den tanke i forbindelse med beskæftigelsen for ældre, at ældre jo kunne komme på besøg i børnehaver og tale med børnene, og jeg tror, at det kunne formidle en kontakt mellem generationer, som er gået tabt i det moderne samfund. Det er bare en enkelt tanke.

Der bliver spurgt om, hvad man forestiller sig at de ældre selv skal lave. Ja, de ældre skal lave en lang række forskellige former for aktiviteter, hjælpe hinanden, og det kan være helt nede på det elementære niveau, hjælpe hinanden med at gå til de forskellige omsorgsaktiviteter eller foredragsrækker, eller hvad det nu måtte være. Vi skal væk fra tendensen til, at det skal der komme nogle fra samfundet og bistå med. Det skal man selv klare, og vi mener, at vi som politikere har en forpligtelse til at gøre opmærksom på, at det er en værdig måde at løse problemerne på.

Omsorgsarbejde har naturligvis været meget inde debatten, og jeg synes, der er grund til at sige, at omsorgsarbejde har været en stor succes i de år, det har eksisteret, og det vil det nok også fortsat være. Men jeg tror, at der også her er behov for oplødnings. Det er nævnt - jeg tror, det var fru Lizzie Lichtenberg - at der også skal stilles krav, at man ikke bare skal modtage, man skal også yde. Det tror jeg er noget meget afgørende at få føjet ind. Jeg tror også, det er afgørende, at tilbuddene omkring omsorgsaktiviteter bliver betydelig mere varierede, end vi har kendt det før.

Når fru Yvonne Herløv Andersen nævner smeden, der bliver sat til at lære at strikke, så må jeg nok sige, at det også virker parodisk på mig, det må jeg indrømme. Det er et

udtryk for, at omsorgsaktiviteterne er blevet noget, vi presser ned over hovedet på den ældre generation, fremfor at prøve at finde nogle tilbud, som opfylder de mange forskelligartede behov, som ældre mennesker, som alle mennesker i dette samfund har. Jeg er meget enig med dem, der i deres indlæg har understreget, at vi ikke skal sætte folk i bås. Nu diskuterer vi ældre i dag, og derfor bruger vi udtrykket ofte, men mange af de ting, vi diskuterer her, er jo ting, der også bør være målsætninger for alle andre grupper i samfundet.

Det, det drejer sig om, når vi diskuterer de ældres forhold, er unægtelig, at man nærmer sig et tidspunkt, hvor behovet for service fra det offentlige side og et sikkerhedsnet vokser. Det, det drejer sig om, er naturligvis, at vi er i stand til at træde til med et sikkerhedsnet, som er tilstrækkelig godt for mennesker, efterhånden som deres muligheder for at klare sig selv er blevet forringede. Men vi skal passe på, at vi ikke opfatter det som én stor, samlet gruppe, som vi skal skabe rammer for. Det er, som det er blevet nævnt, i virkeligheden en meget begrænset gruppe, der har brug for det meget omfattende sikkerhedsnet.

Der er jo mange ting at kommentere, men jeg føler mig faktisk forpligtet til efter den disposition, jeg selv har lavet, også at komme med bemærkninger om de enkelte temaer, jeg har trukket op.

Fru Inge Fischer Møller mener, at det er få ting, jeg tager op fra ældrekommisionens rapport. Det er med vilje, for jeg kunne godt være gået helt ned i tandproteserne; der er jo ikke grænser for, hvad der er nævnt i ældrekommisionens rapport. Jeg har valgt, fremfor at folketinget skulle komme med bud på hvert eneste hjørne af ældrepolitikken, at trække de hovedprincipper op, som jeg mener er afgørende for den fremtidige udvikling, for pensionistens dagligdag.

Det første er spørgsmålet om en mere smidig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Jeg er blevet spurgt direkte - jeg tror, det var hr. Tinning, der gjorde det - om jeg ville afskaffe efterlønnen. Dertil vil jeg sige, at det siger jeg selvfølgelig ikke noget om, for det er arbejdsministerens bord. Det, jeg har sagt i min redegørelse, er, at vi har fået indrettet et stift system via efterlønsordningen, og jeg opfordrer arbejdsmarkedets parter til at drøf-

[Socialministeren]

te en opblødning på dette område. Hvis ikke der kommer en opblødning, så tror jeg, at vi må være realistiske og konstatere, at så lykkes det ikke at nå frem til en gradvis aftrapning, hvor man kunne arbejde den halve dag og få pension for den anden halve dag. Det er naturligvis det, der ligger i min betragtning, og det, som jeg mener bør være den ideelle målsætning.

Jeg erkender ganske klart, at jeg er oppe mod meget stærke kræfter i dette samfund, når vi diskuterer spørgsmålet om gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Men det får mig ikke til at afstå fra stadig væk at prøve at se, om der dog ikke er mulighed for at komme et skridt videre i retning af delpension og delbeskæftigelse, som kommissionen har behandlet så indgående.

Hvad angår pensionisternes økonomiske forhold, synes jeg egentlig, det er bedre, at vi meget nøgternt siger, at i en overskuelig fremtid er der ikke plads til en realudvidelse af selve pensionerne. Hvis vi siger noget andet, så tror jeg, at vi stikker os selv blår i øjnene. Der er dog en lang række enkeltområder, vi kunne tage fat på og forsøge at skaffe økonomisk dækning for. Denne regering har naturligvis vilje til inden for de økonomiske muligheder, der måtte være, at prøve at se, om vi kan løse en række specialproblemer især for den ældre generation, men en realudvidelse af selve folkepensionen tror jeg ikke man skal gøre sig for mange realistiske forestillinger om.

Når jeg taler om specialproblemer, så tænker jeg gerne på det, som jeg i redegørelsen har kaldt samspilsproblemet, hvor jeg mener, at det i virkeligheden er umoralsk, at en pensionist, som måske har en ekstraindkomst på 10.000–15.000 kr., næsten kan blive dårligere stillet end den, der ingenting har. Jeg mener også, at der er mange problemer ved tildeling af de forskellige ydelser. Vi har set det ved varmhjælpen, vi ser det ved medicintilskud, vi ser det ved tandproteser, vi ser det på mange forskellige områder, hvor bl.a. ældrekommissionen har været inde på tanken om en ældreydelse. Jeg er ikke helt sikker på, at det løser problemerne, men jeg kan godt sige til folketinget, at det er min agt efter denne debat at nedsætte en arbejdsgruppe, som skal se på samspilsproblemet i almindelighed og også se på, hvad der er af fordele og ulemper yderligere ved den æl-

dreydelse, ældrekommissionen har foreslået. Det bliver også, tror jeg, et af svarene på fru Inge Fischer Møllers spørgsmål.

Naturligvis skal vi videre i det her, men jeg synes, det var rimeligt, at vi havde debatten, inden man begyndte at tage for mange konkrete initiativer. Der vil altså blive nedsat et udvalg, som specielt skal se på samspilsproblemerne og de økonomiske konsekvenser heraf og nærmere vurdere selve begrebet ældreydelse, for her er nogle problemer, som jeg mener vi skal prøve at bruge kræfter på at løse.

Hvad angår boligområdet, har der jo udviklet sig en spændende debat. Jeg vil gerne først sige om finansieringen, hvor fru Inge Fischer Møller stiller mig et konkret spørgsmål, at også her vil der efter debatten blive nedsat en arbejdsgruppe med repræsentanter for boligministeriet og socialministeriet for at se på, hvordan man kan nå frem til en harmonisering af støttesatserne på ældreboligområdet. Skal vi have neutralitet – det er jo også det, ældrekommissionen peger på – i de ældres valg af bolig, skal der skabes en bedre koordination mellem de forskellige finansieringsordninger, for ellers kan vi stå og tale om det her i årevis, uden at det giver nogen resultater. Vi må have et overblik over, hvad konsekvenserne er, og det arbejde vil blive sat i gang i meget nær fremtid.

Dernæst spørgsmålet om den ældres bolig. Der kan siges mange ting, og der sker meget ofte det, når man siger noget om den ældres bolig, at man bliver misforstået, fordi emnet jo er stærkt følelsesladet. Jeg vil godt sige som et generelt punkt – det tror jeg alle i realiteten har erklæret sig enige i – at naturligvis må opgaven være, at mennesker, også ældre, skal kunne blive i deres eget hjem så længe som overhovedet muligt. Det har været en fast forankret politisk målsætning, ja, igennem i hvert fald de sidste 10 år. Den har medført, at vi har fået bygget mange kollektivboliger, mange beskyttede boliger og mange gode plejehjem. Men vi har nok fået et meget stift system ud af dette, og derfor forstår jeg godt, når fru Inge Fischer Møller stiller spørgsmålet, om tilbuddet om plejehjem i virkeligheden kommer for sent. Jeg siger ikke, at det kommer for sent, men jeg siger, at her er et punkt, som jeg mener vi skal drøfte videre, for den meget stramme planlægning, som har fundet sted af de 3

[Socialministeren]

hovedboligformer gennem de sidste 10 år, har nok bevirket, at mange mennesker er kommet for sent på plejehjem.

Så er vi jo inde på det følelsesladede område, hvor mange vil sige: ja men er plejehjemmene ikke gode nok? Jo, plejehjemmene er naturligvis gode, derom er der ikke nogen tvivl, og der må ikke fra vores side blive skabt nogen som helst tvivl om, at plejehjemmene ikke er et godt sted for en pensionist at komme. Når man kommer det senere og senere, så bliver overgangen naturligvis vanskeligere og vanskeligere og beslutningen sværere og sværere at træffe, og det bliver utvivlsomt også sådan, at valgmuligheden næsten er lig nul, når man kommer til situationen, og det gør for mig at se selve tilbudet i sig selv vanskeligere. Derfor vil jeg meget gerne være med til at diskutere, hvordan man kan opløse dette. Ikke sådan, at man skal bygge flere plejehjem, det er ikke min hensigt. Hvordan kan man løse disse spørgsmål på en anden måde? Får vi skabt en harmonisering af finansieringsreglerne på ældreboligområdet, så får vi skabt et udgangspunkt for, at vi i højere grad kan spille på forskellige instrumenter.

Min grundopfattelse er den, at vi skal arbejde henimod, at den ældre ikke skal flytte derhen, hvor plejen er, for nu at sige det enkelt, men at plejen skal flytte til den pågældende selv. Dermed forestiller jeg mig naturligvis, at vi i ældreboliger med døgnplejecentraler tilknyttet er i stand til at give et plejetilbud, som vokser i takt med det behov, den ældre får, men uden at den ældre behøver at blive flyttet. Det tror jeg kan lade sig gøre, og det er ikke nogen hemmelighed, at i forbindelse med de forsøg, vi vil opfordre kommunerne til på dette område efter den bemyndigelse, vi har fået via bistandsloven, vil vi prøve at få kommunerne til at inddrage dette, så man kort og godt siger: ja men det skulle jo egentlig være muligt, at den ældre kunne blive i sit eget hjem hele livet igennem. Dette ville for mig at se være det lykkeligste. Det betyder naturligvis ikke, at vi ikke stadig væk skal have plejehjem. Dem har vi mange af, og dem skal vi fortsat have – det siger jeg, for at der ikke skal være nogen misforståelser. Dem skal vi naturligvis fortsat have som et tilbud. Men det andet mener jeg er den nye metode, vi skal forsøge os med.

Der har været nævnt nogle ting vedrørende den sociale pensionsfond. Jeg har med vilje ikke omtalt den i min redegørelse, men når det nu bliver taget op, synes jeg, der er grund til at sige, at jeg tror, debatten om de ældres forhold ville vinde i værdi, hvis vi accepterede, at det ikke har nogen indflydelse, om vi tager pengene fra den sociale pensionsfond eller fra statskassen i almindelighed. Det var det, den tidligere regering tog konsekvensen af og også fik opbakning af fra de fleste af folketingets partier. Problemet – hvis man kan tale om et problem i den sammenhæng – er vel nok, at der i tidernes morgen er blevet sat en etikette på et bidrag over skattebilletten, som kunne give forestillinger om noget, som der ikke rigtig blev mulighed for. Jeg tror, som jeg sagde før, at debatten ville vinde i værdi, hvis vi ville forlade diskussionen om, hvorvidt man nu får regnskabet med den sociale pensionsfond til at gå op, for det er ikke det, det drejer sig om. Det drejer sig alene om, hvad dette samfund har mulighed for at øge udgifterne på dette område med i de kommende år, uanset hvor vi tager det fra. Jeg tror, det ville være en vældig fordel, hvis vi efterhånden kunne komme så langt.

Der er naturligvis stillet mange enkeltspørgsmål, som jeg ikke har mulighed for at besvare i forbindelse med mine mere principielle kommentarer her. Jeg håber at få tilgivelse for, at ikke alt, hvad der er stillet af konkrete spørgsmål, bliver besvaret. Jeg kan da sige til fru Inge Fischer Møller, der spørger om uddannelsesområdet, at når jeg ikke har nævnt EFG, så er det ikke, fordi jeg er modstander af det. Det er, fordi betænkningen på dette område er så ny, at der ikke har været mulighed for at vurdere det nærmere. Men det er klart, at det er et tema, som skal indgå i de videre drøftelser om, hvordan vi klarer problemerne på ældreområdet.

Når fru Inge Fischer Møller stiller spørgsmålet, om det ikke var en idé at opløse grænserne for hjemmehjælpernes arbejdsområde, så kan man sige: jo, det kunne det måske være. Det, fru Inge Fischer Møller føjede til, nemlig at det, det drejer sig om, bl.a. er, at man kan tale om pensionistens problemer, fører mig over i at sige, at det er der mange andre mennesker der i virkeligheden kan bistå pensionisten med. Jeg afviser dermed ikke fru Inge Fischer Møllers tanke, men

[Socialministeren]

siger bare, at det er det, der ligger i vores ønske om, at pensionisterne skal have en højere grad af selvbestemmelse, at de skal hjælpe hinanden og virke med hinanden. De skal kunne løse mange af de praktiske problemer, som vi, mener jeg, dér, hvor det kan undgås, ikke skal have sociale medarbejdere til at løse. Når der er behov for ekspertise, er det en vigtig forudsætning, men ikke når det drejer sig om at løse ganske almindelige, dagligdags menneskelige problemer.

Til hr. Erik B. Smith, der var inde på regeringens forsøg på at neddæmpe plejehjemsområdet, vil jeg godt sige, at det synes jeg er en forkert påstand. Og den bliver ikke rigtigere af at blive gentaget af hr. Albertsen. Det, regeringen har påpeget, er, at normeringen på nogle plejehjem er vokset i et omfang, som vi ikke kan acceptere, fordi det fastlåser muligheden for at løse problemerne for alle de andre pensionister og for det voksende antal pensionister i de kommende år. Så er vi tilbage til diskussionen om mere fleksible boligformer, hvor man i hvert fald skal gøre sig klart, at skal vi kunne løse mange af de problemer, vi har diskuteret her, som koster ekstra penge, og samtidig skaffe boliger til et voksende antal pensionister, så går det altså ikke, at vi stadig væk øger plejehjemsnormeringen. Det, det alene drejer sig om, er, at det niveau, som har været acceptabelt på langt de fleste plejehjem, kan man fortsætte med, men ikke dér, hvor man er gået ud over det, og det er især i forbindelse med byggeri af nye plejehjem og dermed nynormeringer. Vi har sagt til kommunerne, at det finder vi ikke rimeligt. Det mener jeg at vi som ansvarlige er nødsaget til at arbejde ud fra.

Hvad angår spørgsmålet om et pårørende-råd, kan jeg kun sige, at en sådan tanke vil jeg da gerne overveje. Jeg er ikke umiddelbart begejstret, det må jeg nok sige. Det er ud fra den betragtning, at der nok er mange pårørende, der vil være interesserede i at få indflydelse på, hvordan familiemedlemmerne har det på et plejehjem, men jeg tror, at det er et meget broget billede og mange forskellige interesser, der her gør sig gældende, hvilket også kunne komme til at give negative effekter. Men nu vel, lad os vende tilbage til det. Der er mange andre vinkler, vi skal diskutere, og det får vi jo lejlighed til, når der i løbet af kort tid bliver indbudt til en konfe-

rence, hvor det er min hensigt at videreføre denne debat.

Jeg kan sige til fru Inge Fischer Møller, at jeg synes, det havde været meget forkert, hvis vi havde holdt en konference, inden folketinget havde haft lejlighed til at drøfte disse problemer. Det er naturligvis det, der er udgangspunktet for, at vi kan gå videre med ældreorganisationer, med de mange organisationer, der arbejder på dette område.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Jeg vil gerne henlede socialministerens opmærksomhed på, at han siger til folketinget, at når vi må konstatere en udvikling på plejehjemsområdet, hvor beboerne bliver ældre og ældre og tungere og tungere, så vil blot det at opretholde den hidtidige normering være ensbetydende med en dårligere betjening af de ældre, fordi de kræver langt mere pleje end tidligere. Når socialministeren i forbindelse med besparelserne henstiller til kommunerne, at de ikke bevarer det serviceniveau eller det normeringstal, som især er på de nye plejehjem, som har justeret sig ind efter de stigende krav, der stilles til personalet på grund af beboernes større plejebehov, så er der grund til at konstatere, at beboerne får en dårligere betjening. Det er det, vi advarer imod. Det er det, vi siger er forkert. Vi må oven i købet gøre opmærksom på, at det formentlig er sådan, at på en lang række af de plejehjem, vi kender i dag, der er ældre og med uændret normeringstal, er arbejdsbyrden kolossal for personalet og hjælpen til beboerne måske lige i underkanten.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Jeg er naturligvis enig med hr. Erik B. Smith i, at udviklingen i retning af et stadig tungere klientel på plejehjemmene også medfører krav om øgede normeringer. Det har vi set gennem en række år. Jeg er naturligvis også enig i, at den arbejdsopgave, medarbejderne på et plejehjem har, er meget stor. Men dér, hvor vi har kritiseret kommuner for at have for høje normeringer, gør jeg bare opmærksom på, at vi naturligvis har korrigeret for den udvikling i klientelet, som har fundet sted. Det findes der meget klare be-
regninger for, som budgetdepartementet har

[Socialministeren]

forelagt i redegørelsen til Folketinget. Vi lukker ikke øjnene for realiteterne.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Vi går til anden omgang. Flere ordførere har meldt sig, og jeg beder de eventuelt restende melde sig.

Inge Fischer Møller (S):

Først vil jeg bede socialministeren om at holde sig fast. Jeg er faktisk glad for de positive svar, vi har fået eller jeg har fået, på de stillede spørgsmål.

Jeg ved ikke, om det har været en forglemmelse – det går jeg ud fra, når nu ministeren har været så positiv, som tilfældet er – men jeg stillede et konkret spørgsmål: hvilke overvejelser har man gjort sig generelt for de medarbejdere, der allerede er i systemet, og som har en uddannelse, og de medarbejdere, der er i systemet, og som ingen uddannelse har, set i lyset af, at vi regner med en tilvækst af mange ældre inden for hele ældresektoren? Vi må jo være klare over, at der bliver stillet nogle andre krav, og derfor vil jeg godt høre ministeren, om jeg kan få svar allerede nu, eller om jeg skal stille spørgsmålet i udvalget.

Så vil jeg sige noget andet, som måske kan overraske ministeren. Jeg kan godt forstå, at der måske ikke har været tid til at læse betænkningen. Jeg har dog haft tid til at læse den, så jeg ved ikke rigtig, hvordan den har fungeret i systemet, men i hvert fald kan jeg allerede nu bebude, at jeg vil stille et spørgsmål på førstkommende møde i socialudvalget, hvor jeg vil bede ministeren komme med sine kommentarer til den betænkning og måske oven i købet bede om et samråd om den, fordi jeg synes, at spørgsmålet er så vigtigt.

Men i øvrigt tak for de positive svar. Jeg håber, at det på lang sigt kan udmønte sig i konkrete forslag til gavn for vore ældre i samfundet.

Lizzie Lichtenberg (KF):

Fru Aase Olesen kaldte mit første indlæg en fanfare. Jeg vil gerne sige, at det håber jeg også det var, for en fanfare bliver jo anvendt som hyldest eller som angrebssignal – en hyldest til kommissionen for, hvad den har lavet, og et angrebssignal til, at ministeren går i gang med den nødvendige lovgivning og

den nødvendige reform. Så det var meget velplaceret.

Denne debat er endt i en diskussion om plejehjem – som den plejer. Det er en meget lille gruppe, der benytter dem, det ved vi. Vi ved også, at det er et stort forbrug, der ligger her, når vi taler om normeringer.

Når vi taler om fremtidens ældrepolitik, taler vi om noget, der skal gælde for hele befolkningen. Det er egentlig i skolerne, man skal starte med at lære, hvad der sker i aldringsprocessen. Vi skal benytte os af de landvindinger, der sker inden for gerontologien og geriatrien. Vi skal også benytte dem netop på vore plejehjem. Vi går jo til øre-, hals- og næselæge, når vi har dårlig hals. Vi går til øjenlæge, når vi har dårlige øjne. Hvornår begynder vi at bruge de specialister, der har forstand på vores aldringsproces, nemlig dem, der er specialister i geriatri? Jeg tror, det er dér, nøglen til de tunge plejepatinter findes, og jeg kan kun opfordre til, at man benytter sig af de erfaringer, der allerede er gjort inden for det område.

Det er ganske vist fortrinsvis på det frivillige område, på de selvejende institutioner, man har den erfaring. Da også noget af diskussionen her i dag har omfattet frivilligt arbejde og professionelt arbejde, vil jeg gerne sige her i dag, at den professionelle er en person, der ud fra et fond af specifik viden og udvælgende arbejdsmetoder går ind i omsorgsarbejde ofte med det formål at støtte den, der hjælpes, til selv at medvirke ved løsningen af det opståede problem eller forbedring af den totale livssituation.

Den frivillige medarbejder, det kan være pensionisten selv, det kan være den gode nabo, og det kan være alle os andre, som ikke kender dem, men er interesseret i det. Det er personer, som med ingen uddannelse på dette område eller ud fra en kort vejledning af relevans for området beskæftiger sig med omsorgsarbejde som ven til ven uden at tage vederlag for deres arbejdsindsats over for en enkeltperson eller en institution.

Den professionelle kontakt ophører, når opgaven er løst, men der er ingen tidstabel for, hvor længe et frivilligt ven-til-ven-arbejde fungerer. Jeg tror, vi skal holde fast i den fundamentale forskel, der er, og netop se, at det er to funktioner, der går smukt hånd i hånd med hinanden, der supplerer hinanden og kunne gøre tilværelsen rigere både for

[Lizzie Lichtenberg]

den, der nyder, og for den, der yder, for netop i sådan et forhold er det jo gensidigheden, der tæller. Både den, der yder og den, som er den nydende, giver hinanden noget. Jeg tror, vi skal prøve at se, hvordan vi kan lave en menneskepolitik, som jeg også blev citeret for at have sagt.

Henrik Toft (V):

Debatten som sådan har ikke givet mig mange anledninger til bemærkninger. Jeg var meget tilfreds med socialministerens besvarelse. Jeg synes, det er rigtigt, at det er de områder, som blev trukket frem, der skal sættes på i det videre arbejde.

Der faldt et par konkrete bemærkninger til mig. Den ene var fra hr. Askjær Jørgensen, som nævnte, at jeg havde sagt, at hvis der skal være flere ressourcer til pensioner, er vi nødt til at tage dem andre steder fra. Det kan lede hen til det næste indlæg fra fru Aase Olesen, som nævnte, at der fremover i forbindelse med de ældre, som jeg ikke måtte kalde ældre, kan blive tale om en overflytning fra børn til ældre, fordi der er tale om nogle meget mindre årgange fremover. Jeg skal da spørge fru Aase Olesen, hvad jeg så skal kalde dem, som vi snakker om her i dag. Når jeg siger, vi kan have megen gavn af vore ældre medborgere, så mener jeg med udtrykket »vi« samfundet som helhed. Det er det, som jeg betragter mig som talsmand for, når jeg står på denne talerstol.

Jeg kan sige til den diskussion, der kom ind om plejehjemmene, at det er jo ikke sært, at vi skulle have lidt af det med. Ældrekommissionen blev nedsat på baggrund af en forespørgsel om plejehjemssituationen den 7. december 1978. Da jeg kørte til flyveren her til morgen, blev der sagt i regionalradioen, at hr. Erik B. Smith skulle omtale en plejehjemssag fra Salling. I sin indledning nævnte han et andet plejehjem. Hvis Aktuells redegørelse vedrørende det pågældende plejehjem i Salling er lige så sandfærdig som det første, så har jeg ikke særlig stor respekt for det. Da vi havde en snak om plejehjemssagen i 1978, opfordrede jeg til, at vi var meget varsomme med at sige noget om plejehjemssager. Jeg vil gøre det igen her i dag, for vi skal ikke gøre nogen bange for plejehjem.

Det synes jeg er det væsentlige, som jeg gerne vil have sagt i denne forbindelse. Jeg

er meget enig i, at vi skal tage stærkt fat i, hvordan vi prioriterer med hensyn til boliger, og jeg tror også, det er vigtigt, at vi rundt omkring lader det kommunale selvstyre så vidt muligt finde ud af, hvordan de skal klare den opgave.

Alice Faber (SF):

Jeg vil gerne sige til socialministeren, at grunden til, at der blev anvendt udtryk som behersket og tynd osv. i en karakterisering af betænkningen, er, at vi synes, den var for lidt konkret. Den kunne godt være mere konkret på nogle af de områder, som ikke koster penge, eller som i hvert fald ikke koster så mange penge. Der er mange af de fine, varme ord, som kunne være omsat til nogle initiativer, til nogle muligheder, hvoraf i hvert fald nogle ikke behøvede at koste så mange penge. Det var også det, det gik på.

Man har været inde på hjælpen til hinanden, og fru Lizzie Lichtenberg kom med en definition af, hvad en professionel er, og hvad en frivillig er. Grunden til, at vi er så bange for det begreb, er jo den store arbejdsløshed. Det er konkret sådan, at masser af dem, der arbejder inden for Ensomme Gamles Værn, tager arbejde fra en masse andre. Det har jeg selv kendskab til fra mange områder. Det er meget problematisk, og det hjælper ikke noget, at man kommer med fine definitioner på forskellen mellem en professionel og en frivillig, for netop på dette område er der masser af de kvinder, som i dag ikke kan få arbejde, der ville kunne komme ind og få en arbejdsplads, hvis f.eks. sådan en institution ikke brugte så meget frivillig arbejdskraft.

Der var noget, jeg ikke havde tid til at komme ind på i min første omgang, men som jeg synes hører med her. Jeg vil gerne have socialministeren til at sige lidt om den førtidspensionsreform, som socialministeren har talt om i pressen. Jeg er lidt bange for, hvad det er for nogle tanker, socialministeren har. Vi er naturligvis glade for, at regeringen finder det vigtigt at afskaffe laveste invalidepension, men belært af tidligere erfaringer vil vi dog foreslå de pensionister, der er på laveste invalidepension, at slå koldt vand i blodet. De ved, de ikke kan regne med regeringspartierne. Vi er bange for de tanker om regeringens førtidspensionsreform, fordi det

[Alice Faber]

fremgår af presseomtalen, at socialministeren taler om ét folkepensionsniveau for alle pensionister. Jeg vil gerne spørge, om det betyder, at alle invalidepensionister, f.eks. dem, der bliver invalidepensionister som 25-årige, nu resten af deres dage skal leve på folkepensionsniveau. Det ville jeg meget gerne høre lidt om.

Samtidig vil jeg gerne høre lidt om, hvad det er, socialministeren mener med helbreds-kriterierne. Vi har nogle store problemer på hele pensionsområdet med det firkantede diagnose-system. Der er masser, der falder imellem to stole eller ikke kan indpasses i systemet.

Man var inde på plejehjemsproblematikken. Den bekymrer også mig meget, fordi der her findes en meget stor gruppe ældre, som er i en meget ulykkelig situation. Den debat, der har været, bekymrer mig meget, fordi de, der ligger og venter nu, som venter på deres plejehjemsplads efter at have flyttet fra det ene sted til det andet, fra den ene institution til den anden, i hvert fald har behov for at få at vide, at der bliver bygget plejehjem, sådan at de ikke bliver endnu mere bange, end de er i forvejen for at komme på plejehjem. For det er jo rigtigt, som fru Inge Fischer Møller var inde på, at det at komme på plejehjem står for de fleste ældre som noget ubehageligt. Det er jo også den sidste station, de fleste er på, så der er ikke noget at sige til, at der er angst forbundet med det.

Jeg vil gerne spørge socialministeren, om problemet omkring folkepensionistægtepars skattebetaling er med i løsningen af problemet med samspillet mellem skat, pension og andre indtægter. Det er meget svært at leve for en folkepension, og det, at folkepensionistægtepar skal betale skat oveni, virker urimeligt, så jeg håber, det er noget af det, som socialministeren prioriterer højt.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg sluttede min afkrydningsliste før, som jeg dog ikke vil gå igennem, ved familien og de ældre, for jeg synes egentlig, det er væsentligt også at tage resten af familien med, for ens far og mor må da være dem, det først og fremmest drejer sig om at hjælpe, hvis det på nogen måde kan lade sig gøre. Det kan det godt. Man kan godt bygge det ind i det offentlige system også. Det må være mit an-

svaret med mine forældre først og fremmest, før det bliver samfundets ansvar. Det mener jeg det må være. Det hører så også med i den holdningsændring, jeg var inde på. Kan jeg så ikke klare det, så må det ske med hjælp fra det offentlige dér, hvor det kniber. Det har vi været inde på før, også med hensyn til plejeorlov osv. Det må være sådan, at man vedkender sig det ansvar, man har, og ikke alene solidariserer sig med folk i u-landene og deres elendighed, men også kigger på den lige inden for døren.

Her vil jeg gerne hen til plejehjemmet. Vi har jo problemer med hensyn til ventetidsplejehjem. Vi har problemer med hensyn til færdigbehandlede ældre mennesker, som ligger på hospitalsafdelinger, hvor de ingenting har at gøre, fordi de ikke har brug for mere behandling, de har brug for et sted at bo. Der kan det muligvis ikke lade sig gøre med det, jeg nævnte før med familien, men så må der være et sted, de kan bo. Her tænker jeg på, at for at opfordre kommunerne til at iværksætte det, der er nødvendigt, kunne man lade kommunen betale udgiften til hospitalssengen, hvad enten det er på ventetidsplejehjemmet eller det er på hospitalet, men det kræver ressourcer.

Det kræver også ressourcer at omstille fra plejehjemsstruktur til det opsøgende arbejde ude i kommunen. Det kniber i allerhøjeste grad nu med både hjemmepleje og hjemmehjælp. I nogle af de kommuner, der er rigtig hårdt trængt, er maksimal hjemmehjælp 3 timer daglig. Det er jo ikke det, der er brug for. Hvem har fornøjelse af at blive hevet ud af sin seng om morgenen og blive sat på en stol, og så kommer der en puttedame om aftenen og putter én i seng igen? Det er, som fru Hanne Reintoft flere gange har sagt, jo ikke det, der var meningen med det. Der skulle jo også være noget indhold i den tilværelse. Jeg vil godt have et bud på, om der er andre, der også synes, det var en god idé, at kommunen betalte for den hospitalsseng eller for den seng på det ventetidsplejehjem, i hvert fald en del af udgiften, sådan at vi kunne få taget hul på det problem. Det er, ligesom det bare bliver skubbet fra kommunen og så videre frem.

Vi har et problem, fordi det er vanskeligt at omlægge ressourcer i en tid, hvor ressourcerne er små. Det vil jeg give hr. Albertsen meget ret i. Skal man lave den omstrukturer-

[Yvonne Herløv Andersen]

ring, koster den noget i starten. Det kan næsten ikke være anderledes. Vi kan se det lige i øjeblikket ude i amterne, hvor vi har store problemer med vores plejehjem for senilt konfuse. Disse mennesker, som har behov for særlig omsorg og særlig pleje, forsøger man nu at putte ind på de kommunale plejehjem, og dér kan de næsten ikke være sammen med andre mennesker. Desværre, det må man sige, det kan de ikke, fordi de udgør en kategori, der er vanskelig at have i en gruppe.

På plejehjem vil jeg også gerne have etableret frit lægevalg. Det er en gammel sag, men det er lidt forskelligt rundt omkring, hvordan man forvalter det. Jeg synes, det må være en menneskeret at have sin egen læge, og at den læge følger med. Så undgik man også mange af de mediciner, som bliver givet, fordi man ikke ved, hvorfor det menneske reagerer sådan.

Der blev sagt før, at 25 pct. af de 80-årige kommer på plejehjem. Jeg vil sige, at så er det gået stærkt, for i 1979-80 var det 20 pct. Hvis det er den udvikling, vi står over for, så er det heller ikke for tidligt at gøre noget ved det.

(Kort bemærkning).

Lizzie Lichtenberg (KF):

Fru Alice Faber nævnte en ganske bestemt af vores humanitære organisationer herhjemme, og jeg vil da gerne herfra, da den jo ikke selv kan forsvare sig, sige, at der er ikke nogen af vores humanitære og almennyttige institutioner, der overhovedet bruger frivillig arbejdskraft i normerede stillinger.

Der var flere af os, der glædede os over den udmærkede TV-udsendelse, der var i OBS forleden dag, hvoraf det fremgik, at Røde Kors' besøgsvenner havde 4.500 frivillige medarbejdere. Prøv at regne ud, hvad det egentlig betyder for vores samfund. Hvis man regner det om i kroner og øre, kan man se, at hvis de bare arbejder 3 timer i gennemsnit hver uge til en 44 kr.s løn, så er det 594.000 kr. Men det er penge, der aldrig ville gå ud af kommunekasserne. Det er en funktion, der simpelt hen ville mangle. Lad os da ikke være så fattige, at vi ikke har råd til at give hinanden en stund, at vi ikke har råd til at yde hinanden en vennetjeneste. Det er jo det, der er meningen. De professionelle kan

vi ikke undvære, men de kan aldrig træde ind i en vennetjeneste, og det skal de heller ikke, for vi har brug for deres professionalisme, vi har brug for, at de har den uddannelse, de har. Jeg giver hr. Albertsen og fru Inge Fischer Møller ret i, at vore fremtidige omsorgsmedarbejdere bestemt skal have en uddannelse, der passer til de krav, fremtiden stiller til dem. Det har de frivillige organisationer så sandelig også tænkt på og har netop givet en god idé videre. Det får ministeren nok at vide i næste uge.

(Kort bemærkning).

Alice Faber (SF):

Lige så vel som man i kommuner og amter i disse år undlader at normere stillinger, er der også nogle private organisationer, hvor det sker. Hvem er det i de private organisationer, der bestemmer, hvad det er for nogle stillinger, der skal normeres? Hvis de folk, som går ind og er frivillige medhjælpere, ikke var i de pågældende institutioner, ville man være nødt til at normere nogle stillinger, som så kunne udfyldes af nogle af de unge, som ikke har en arbejdsplads i dag. Det kunne give dem en mere meningsfyldt tilværelse. Jeg ved godt, det er kompliceret, for jeg ved godt, at det frivillige arbejde fylder fantastisk meget i de menneskers liv. Men vi kan ikke komme uden om, at det tager arbejdspladser fra andre, som måske har mindst lige så meget brug for det eller mere brug for det.

(Kort bemærkning).

Lizzie Lichtenberg (KF):

Det var spørgsmålet om, hvem der normerer. Jeg kan da over for fru Alice Faber bekræfte, at i institutionerne er det kommunerne, der fastsætter de pågældende institutioners normeringer. Der er derfor ikke tale om, at man går ind og tager normerede stillinger. Det er jo en langvarig tradition. I hele vor historie, i hele vores tid har vi tradition for at have et frivilligt arbejde.

(Kort bemærkning).

Alice Faber (SF):

Naturligvis går kommunen ikke ind og beklager sig over, at der ikke er normerede

[Alice Faber]

stillinger, hvis arbejdet ellers bliver udført. Det er jo det, der er tale om.

Aase Olesen (RV):

Jeg vil gerne først sige til hr. Henrik Toft, at jeg har ikke noget imod, at hr. Henrik Toft kalder ældre mennesker for ældre eller gamle for den sags skyld. Det, jeg ikke bryder mig om, er udtrykket »vore ældre«. For mig er det en form for borgmestersprog, som giver mig allergi, dette med »vore pensionister« og »vore gamle medborgere« og »vore ældre«. Jeg synes, det er vigtigt at sige, at når man bliver ældre, har man ret til en pension, og man har ret til ordentlige forhold fra samfundets side. Men det berettiger ikke dem, der forvalter samfundet eller for den sags skyld bevillingerne, til at have nogen form for ejendomsret over de pågældende aldersgrupper, heller ikke bare på sproglig manér. Det er det, der generer mig, dette med »vore ældre« og »vore pensionister«. Kunne vi ikke blive enige om at nøjes med at sige »pensionisterne«, ligesom vi siger de 18-20-årige eller de 60-årige. Der siger vi ikke »vore 60-årige« eller »vore 50-årige«.

Det andet, jeg ville sige, var til fru Yvonne Herløv Andersen, som spørger, om der er nogle, der er enig med hende i de betragtninger, hun fremsatte om kommunerne, der burde have pligt til at betale, når de bruger sygehuspladser til plejehjemspladser. Det kan jeg ikke være uenig i. I øvrigt rejste hun så mange spørgsmål, at vi nok må sige, det bliver for omfattende at komme ind på dem her. Det viser bare, hvor svært det er at have en overordnet debat om et stort problemområde og så alligevel komme ind på så mange detaljer. Det kan kun blive overfladisk, man kan nå at berøre dem.

Et andet lille problem, som har været nævnt af flere, er, at vi får så mange over 80-årige, over 85-årige, hvilket vil betyde en voldsom belastning for ressourcforbruget. Ja, det gør det formentlig. Det gør det i hvert fald med de statistikker, vi har i dag, men er man nu helt sikker på, at vi bare uden videre kan føre disse statistikker videre? Hvis nu det bliver almindeligt, at man bliver 95 eller 100 år, så kan det jo være, at de 80-årige og de 85-årige bliver meget mere raske. Der er ingen, der siger, at de alle sammen eller en tredjedel af dem skal indlægges på pleje-

hjem. Jeg går ud fra, at de fleste ligesom jeg kender en masse ældre mennesker, mærkeligt nok mest ældre kvinder, som blomstrer gevaldigt op og får set sig virkelig om i verden, når først de er fyldt 75 år, oven i købet uden for landets grænser. Så jeg synes ikke, vi skal hænge med ørerne her og være helt fortvivlede over, at vi får så mange gamle kvinder. Det kan være, at de sagtens kan klare sig selv meget langt. Men de skal selvfølgelig have folkepension, det er klart, og de skal også have et sted at bo.

Fru Lizzie Lichtenberg talte om fanfare, og vi har tidligere været inde på spørgsmålet om kommissioner og deres forslag. Jeg nævnte i mit første indlæg, at ældrekommisjonen havde ment, at det var dens opgave at fremsætte forslag til at forbedre og lette forholdene for de ældre, og det står jo også i kommissoriet. Derfor var det naturligt, at man kom med forslag, der medførte udgiftstigninger. Men jeg vil godt nævne en anden rapport, som jeg nævnte i mit første indlæg, nemlig den, der hedder »Dansk arbejdsrapport om pensioner og tilbagetrækning indtil år 2000«. Den kom i februar 1980 fra Henning Friis og Per Vejrup Hansen. Jeg vil citere et lille afsnit af den, så meget mere som vi nu har statsministeren i salen, for jeg synes, det er et helt generelt problem vedrørende den måde, vi laver kommissionsarbejde og sparepolitik på her i landet. De siger:

»Mens udbygninger på det socialpolitiske system i reglen gennemføres efter ofte langvarige, systematiske udvalgsbehandlinger, har spareforanstaltninger ofte en kasuistisk og øjebliksbestemt karakter. Hvad der er behov for, er en strategi til begrænsning af udgifterne, som må tage udgangspunkt i nogle målsætninger for ældrepolitikken.«

Det synes jeg er klogt sagt, og det synes jeg er nok så meget værd som fanfare både i kommissioner og hos diverse ordførere. For uanset hvor vi står, ved vi godt, at vi ikke bare kan køre videre efter alle disse velmente forslag, vi får fra alle mulige betænkninger på alle mulige områder. Hvornår får vi saglige, ordentlige strategier for begrænsning af udgifterne fra eksperterne? Det får vi aldrig. Hvorfor gør man det ikke? Man tør ikke, for man ved, at så siger vi haps med det samme herinde. Vi skylder de mennesker, der sidder i det arbejde, at vi undergiver det en ordentlig politisk vurdering og ikke bare automa-

[Aase Olesen]

tisk tager, hvad de kommer med af forslag. Det er en forpligtelse for begge parter, eksperter og politikere, og før vi tager den alvorligt, får vi aldrig en ordentlig sparepolitik. Dette være også sagt til statsministeren.

Socialministeren sagde, at han ville ned-sætte en arbejdsgruppe vedrørende finansieringen af boliger. Jeg synes, det er vigtigt at sige, at et af de store problemer er den manglende mobilitet på boligmarkedet. Det er et meget vanskeligt problem i en situation, hvor vi skal spare, og hvor vi egentlig ikke kan sige, vi mangler boligareal her i landet. Derfor bliver det for os, for det radikale venstre, et spørgsmål, om man kan bruge de knappe ressourcer, vi har, sådan, at man måske kunne anvende noget af det boligareal, vi har, på en bedre, mere hensigtsmæssig måde. Vi har haft en idé om, at man kunne lave ungdomsboliger i eksisterende boliger, men hvorfor egentlig ikke også ældreboliger? Under alle omstændigheder: de ældre, der bor i for store boliger og i og for sig sagtens kan klare sig, men ikke ønsker sig så meget areal, kan jo have gavn af måske at have en ungdomsbolig i den ene ende af huset. Jeg mener, det var vigtigt, hvis socialministeren ville tage den idé, der er udkastet fra den radikale boligordførers side, med til sit arbejdsudvalg.

Tinning (VS):

Jeg kunne ikke forstå fru Aase Olesen anderledes, end at fru Aase Olesen mener, at vi ikke har nogen ordentlig sparepolitik. Det synes jeg er rart – efter at have erfaret, hvordan de radikale opførte sig i forbindelse med nedskæringen af bloktilskuddene, den delvise ødelæggelse af bistandsloven, spørgsmålet om karensdage og sådan noget. Det må vel betyde, at det radikale venstre erkender, at det, man laver, ikke er ordentligt. Nu mangler vi sådan set bare, at man ville holde op med at lave det.

Socialministeren kom op og sagde, at vi må se i øjnene, at der ikke kan blive tale om nogen reel udvidelse af selve pensionen i den nærmeste fremtid. Det var, som man siger, prisværdig klart. Nu er det sådan, at ældrekommissionen har udtrykt sig lige så prisværdig klart. Den har nemlig sagt, som jeg også citerede i mit første indlæg, at der er et klart og påtrængende behov for forhøjelse af pensionssatserne. Man må forstå socialmini-

steren sådan, at socialministeren siger: ja, det kan godt være, men det bliver der ikke noget af. Så er den diskussion slut, og så kan vi vente 10 år eller sådan noget.

Ældrekommissionen sagde også, at de økonomiske vilkår efter pensioneringen har indgribende betydning for ældres samlede livssituation. Socialministeren siger: nu vel, vi er jo realister – og hvad det ellers hedder – så derfor bliver der ingen forhøjelse af pensionssatserne. Men så må socialministeren også forklare os, hvordan det påvirker de ældres samlede livssituation i øvrigt, eller eventuelt sige, at det, at ældrekommissionen har sagt, at de økonomiske vilkår har indgribende betydning for ældres samlede livssituation, er bare noget pladder, det er ikke rigtigt, det er forkert. Enten fjerner socialministeren med en enkelt bemærkning det meste af grundlaget for en ordentlig ældrepolitik, eller også er det altså sådan, at socialministeren er afgørende uenig med ældrekommissionen. Det ville være godt at vide, hvilken af delene der er tale om.

Nu så jeg også, at statsministeren kom, og derfor gik jeg selvfølgelig straks hen og læste statsministerens åbningstale. Det er i det hele taget en god tale at blive klog af, når man forsøger at forstå, hvad regeringen forsøger at lave. Statsministeren sagde i sin åbningstale, at vi skal fremme den enkeltes initiativ og ansvarsfølelse over for egen situation og forståelsen for, at man ikke bare kan stille øgede krav til det offentlige. Nu er der jo ikke nogen i dette land, der tror, at man »bare« kan stille øgede krav til det offentlige, men den kamp med vindmøller må statsministeren for min skyld sådan set godt føre. Men jeg synes, socialministeren må have kikset lidt i forståelsen af, hvad det var, statsministeren sagde, når der tales om at fremme den enkeltes initiativ og ansvarsfølelse over for egen situation. Når ældrekommissionen taler om større selvbestemmelse for den enkelte, tilslutter socialministeren sig det. Når ældrekommissionen så taler om et klart behov for forhøjelse af pensionssatserne, så er der en sammenhæng, for netop for de ældre kan man ikke fremme noget som helst initiativ eller nogen som helst ansvarsfølelse, hvis man ikke vil give de ældre de midler, der er nødvendige for at tage ansvaret for deres eget liv, for selv at forsøge at klare sig uden,

[Tinning]

som det er udtrykt her, hele tiden at stille krav til det offentlige.

Jeg skal gøre nogle få bemærkninger om den sociale pensionsfond og for det første gøre opmærksom på, at den ikke stammer fra tidernes morgen. Det var faktisk i 1970, vi fik etableret denne pensionsfond. Det har ingen betydning, hvorfra vi tager pengene, siger socialministeren. Det kunne man være enig i, hvis man tog pengene, men det gør man jo ikke. Han tager nogle af dem fra fonden og bruger dem til alt muligt andet. Jeg sagde i mit første indlæg, at hvis man havde fastholdt vedtagelsen fra 1970, hvis man havde brugt de penge, som man vedtog, dengang man opbyggede fonden, så ville hver enkelt pensionist i dag få 5.000–7.000 kr. mere om året. Det får de ikke. Det er lige præcis vigtigt. For min skyld kan man tage pengene op af lommen, eller hvad man vil, men pointen er lige præcis, at de penge, der er blevet indbetalt til pensionisterne, får de ikke. Hvis denne debat nogen sinde, som socialministeren udtrykker sig, skal vinde i værdi, ja men så må man altså gøre, som man engang har lovet folk. Den eneste måde at føre en værdifuld, troværdig, og hvad ved jeg, debat på er selvfølgelig at holde sine løfter som i hvert fald en del af forudsætningen.

Jeg synes i øvrigt, det var godt, at vi fik en sådan lidt mere ideologisk diskussion. Det er stort set også det eneste, man kan få ud af denne redegørelse. Jeg forstår på det hele, at det er vigtigt ikke at sætte nogen i bås, ikke at presse omsorgstilbuddene ned over de ældre. »Vi må ikke blive så fattige, at vi ikke har råd til at give en hånd og en stund,« tror jeg oven i købet fru Lizzie Lichtenberg sagde i dag. Jeg tror, socialministeren sagde noget om, at velgørenhed, det er jo som princip noget med, at mennesker er noget for hinanden. Det er alt sammen mægtig kønt, men jeg er nødt til at holde fast i, at hvis der skal kød på den ende af det – og det skulle der jo gerne – hvis der skal kød på den med de ældres selvbestemmelse, ja men så skal man stadig væk have nogle penge, så man kan tage ansvaret for sit eget liv. Det betyder også tage ansvaret for at opbygge et fællesskab, hvor man kan være noget for hinanden. Det kan man godt, men det, der ligger i velgørenheden, sådan som jeg bl.a. har oplevet den, har i hvert fald ikke det fjerneste at gøre med, at nogen er noget for hinanden. Det

var, da jeg f.eks. arbejdede på et herberg for hjemløse mænd. De hjemløse mænd fik ingen reelle tilbud hele året, men juleaften fik de et par ekstra sokker. Hvis det er noget med, at mennesker er noget for hinanden, ja men hvad skal vi med det? Hvis man havde givet dem et ordentligt liv, havde de såmænd også kunnet opbygge et ordentligt fællesskab og endda klaret sig uden ekstra sokker.

(Kort bemærkning).

Albertsen (S):

Jeg skulle egentlig have været til fødselsdag her i eftermiddag, nemlig på et pejehjem, der fyldte 10 år. Jeg kommer nok til at snakke med den plejehjemsforstander i morgen, fordi jeg ikke kunne komme her i eftermiddag. Hvad skal jeg egentlig sige til ham, når socialministeren i dag forklarer det med personaleforbruget? Det plejehjem har 156 personer. De 20 pct. af dem var kørestolsbrugere, da det startede, nu drejer det sig om 80 pct. af dem. Siden det blev startet, er der blevet etableret daghjem, der er blevet etableret madudlevering, der er blevet taget et initiativ med henblik på et antal psykiatriske patienter, som får bistand i hjemmet. Det er også en arbejdsmæssig belastning. Men dette hjem skal nu have at vide, at man skal være opmærksom på sine personaleressourcer, der skal skæres ned. Det vil være helt forkert at sige det til dette hjem og til andre tilsvarende hjem.

Situationen er jo den, at et stort antal plejehjemsledere forlader deres job, fordi det simpelt hen er så overmenneskelige krav, der stilles til dem. Fluktuationen i personalet på hjemmene er i øjeblikket mellem 35 og 50 pct. om året. Hvordan tror man man fremmer en tryk og en god atmosfære på hjemmene, når man har en sådan bevægelse i forvejen, som jo er et resultat af kommunernes sparepolitik og det ændrede klientels tyngde, som altså er helt forandret?

De teoretikere – må jeg have lov at udtrykke det sådan – i budgetdepartementet, der har siddet og kigget på sammenlignings-tal i så henseende og har fundet ud af, at man har personaleressourcer i Københavns amt, der er ca. 50 pct. større end i Storstrøms amt, har fuldstændig overset den bagved liggende problematik, som jeg her har refereret til bare for et enkelt hjemms vedkommende.

[Albertsen]

Det beder jeg socialministeren tage med i sine overvejelser og i sine forhandlinger med kommuner med henblik på udnyttelse eller praktisering af de 35 mill. kr. besparelse i henhold til bloktilskudsordningen. Her har man efter mit bedste skøn virkelig overset noget, og det røber klart, at de, der har formuleret det, de, der har forfægtet det, og også de, der har stemt for det, simpelt hen ikke ved, hvordan arbejdsgangen og kravene er på et plejehjem i dag.

Jeg skal i øvrigt efterlyse ministerens svar på spørgsmålet, om ministeren mener, det er i overensstemmelse med regeringens politik på dette område, at kommuner nu afskediger hjemmehjælpere. Det seneste tilfælde, jeg har hørt, er Christiansfeld kommune, der skulle have afskediget 70 hjemmehjælpere. Det vil jeg sige, at mulighederne for at yde hjemmehjælp i en kommune af Christiansfelds størrelse næsten må være standset, hvis min fornemmelse af indbyggertal og behov i så henseende nogenlunde slår til. Det kan ikke være i overensstemmelse med det, ministeren i øvrigt mener. Jeg mener, han nøje bør overveje konsekvenserne af den bloktilskudsforringelse, der her er tale om, og som i sin konsekvens får den praktiske følge for de pågældende ældre.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Hr. Albertsen efterlyste, hvad han skulle sige til en plejehjemsbestyrer. Jeg vil gerne give hr. Albertsen et forslag. Hr. Albertsen kan forklare vedkommende, at det er mindre end et halvt år siden, vi havde en socialdemokratisk regering i dette land. Det led landet stor skade ved. Vores økonomi blev ødelagt, og følgelig er der altså en række store mangler i det samfund, som socialdemokraterne holdt op med at styre, som de ikke magtede at styre mere. Der er altså nogle andre, der prøver på at rette det op. Hvis der er nogle ting, som plejehjemsbestyreren måske med rette føler som nogle mangler, så kan hr. Albertsen sige, at det er først og fremmest socialdemokraterne, der er skyld i det. Det eneste, vi har at takke socialdemokraterne for, er, at de har forladt regeringstabetterne.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Jeg tror, jeg vil starte med hr. Albertsen denne gang. Dette spørgsmål om plejehjemmene har vi nu diskuteret mange gange, og det var jo rart, hvis vi i hvert fald efterhånden kunne lære at forstå hinandens synspunkter.

Jeg vil gerne gøre gældende med hensyn til plejehjemmene, at naturligvis skal der være det nødvendige personale. Det er også regeringens klare opfattelse, men den omstændighed, at klientelet bliver tungere, den omstændighed, at jobbet på et plejehjem i øvrigt er et hårdt job, kan dog ikke være ensbetydende med, at der er uanede muligheder for normeringer. Hvis det plejehjem, som hr. Albertsen skulle have besøgt i dag, ligger i Frederiksberg kommune, vil jeg sige, at så har jeg end ikke udtalt mig om dette plejehjem. Det, vi har gjort, er, at vi har skrevet til nogle kommuner, men det er ikke Frederiksberg kommune. Vi har skrevet til nogle kommuner, hvor vi kan se, at normeringerne er steget mere, end de normalt gør. Der er jo en tendens til, at når man indretter et helt nyt plejehjem og starter forfra med normeringer, så bliver det sådan lige i toppen. Der skal være gode forhold, men der er trods alt en øvre grænse.

Hvad angår spørgsmålet om hjemmehjælpere, må jeg sige, at det er ikke et område, jeg har mulighed for at udøve kompetence på, og jeg synes ikke, det har nogen rimelighed at køre det ind under en almindelig bloktilskudsbesparelse. Det er klart, at kommunerne har en pligt til at spare, som vi andre har det. Jeg finder også, at hjemmehjælpsområdet er et af de farligste områder, man kan begynde at spare på, fordi det bl. a. har nogle konsekvenser senere hen i form af tidligere institutionsophold. Det kan der ikke være nogen tvivl om. Jeg synes, det er en uheldig fremgangsmåde, men nu vel, det er en rent kommunal afgørelse, hvilket antal hjemmehjælpere man ønsker at have ansat.

Fru Inge Fischer Møller spørger, hvilke overvejelser jeg gør mig i forbindelse med uddannelse af medarbejdere inden for området. Hertil vil jeg godt sige, at det er min agt at tage en drøftelse med mine kolleger. Det er jo ikke nogle uddannelser, der sorterer under mig, de sorterer under mine kolleger, indtil flere af dem, bl. a. både indenrigsministeren og undervisningsministeren. Jeg vil naturligvis med baggrund i ældrekommissio-

[Socialministeren]

nens rapport tage en drøftelse for at se, hvad der kan gøres på disse områder.

Hvad angår EFG, har jeg allerede sagt, at det vender vi tilbage til, når jeg har haft lejlighed til at studere rapporten nærmere.

Nu skal det ikke være en debat om førtidspensionssystemet, men når fru Alice Faber stiller helt kontante spørgsmål om, hvad der egentlig er regeringens overvejelse på dette område, så synes jeg, det er nødvendigt at give i hvert fald et kort svar, selv om lovforslaget ikke er helt endeligt godkendt af regeringen. Principperne er godkendt på nuværende tidspunkt.

Det, det drejer sig om, er naturligvis at bibeholde mellemste invalidepension og højeste invalidepension, som vi kender det i dag, og at erstatte laveste invalidepension med en pension på folkepensionsniveau. Det vil altså sige, at alle, der i dag har laveste invalidepension, bliver løftet op. Når vi taler om en helbredsbetingsførtidspension for alle under 55 år, så er det en førtidspension på grundlag af samme kriterier som dem, der i dag bliver anvendt ved tildelingen af laveste invalidepension. Så meget nu. Vi får jo en debat senere i folketinget om førtidspensionssystemet.

Det er regeringens opfattelse – det vil jeg godt sige til fru Alice Faber – at også pensionistægteparrene burde være fritaget for skat på pension. Det skal der ikke herske nogen tvivl om. Når jeg derfor direkte bliver spurgt, om jeg vil prioritere det højt, vil jeg sige: ja, det vil jeg faktisk. Vi er jo i den situation, at enlige pensionister er fritaget for skat, og vi mener også, at ægteparrene skal være det. Men det koster jo penge, og på de mange områder, som koster penge, må vi foretage en prioritering og gennemføre de forskellige projekter i takt med de økonomiske muligheder, vi har. Men det har høj prioritet, det vil jeg gerne sige.

Jeg bliver nok ikke enig med hr. Tinning, men jeg synes altid, det er spændende at høre på hr. Tinnings argumentation for synspunkter, som er modsat dem, jeg har.

Jeg kan ikke helt forstå tankegangen om, at den eneste måde, man kan løse disse problemer på, er ved at øge pensionsniveauet, men det skyldes nok vores forskellige baggrund for debatten. Jeg mener stadig væk – det har vi også dokumentation for i praksis – at initiativ og selvstændighed, selvbestemmel-

se, alt, hvad vi har talt om i dag, udvikler sig strålende hos langt de fleste af pensionisterne i dette land. Det er jo sandheden.

Sandheden er også, at langt de fleste af pensionisterne i virkeligheden nok synes, at deres pension egentlig er ganske god. De vil naturligvis gerne have mere, det skal jeg naturligvis ikke undervurdere. Når det er sådan, hænger det selvfølgelig sammen med, at det er den generation, som har prøvet tidligere kriseperioder, og som derfor måske ikke stiller så store krav. Jeg ser store problemer, den dag nye generationer rykker ind som folkepensionister – med de folkepensionssatser, der er på nuværende tidspunkt. Men selvbestemmelse, virkelyst, initiativ og alt, hvad vi har talt om, trives ganske udmærket, og gud ske lov for det, allerede i dag. Det, det drejer sig om, er, at vi får stimuleret denne udvikling.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg tror ikke, det er rigtigt, når socialministeren udkaster den generelle formodning, at langt de fleste folkepensionister nok egentlig synes, at pensionen er meget god, selv om de selvfølgelig godt vil have noget mere, for jeg opfatter ikke ældrekommisjonen som en flok eksperter, der sidder i et eller andet isoleret rum og ikke har nogen kontakt med den virkelighed, de skriver om, og på den måde kommer til at skrive alt muligt mærkeligt. Jeg mener, ældrekommisjonen skriver, at der er et klart og påtrængende behov for forhøjelse af pensionssatserne.

Jeg tror simpelt hen ikke, ældrekommisjonen – som jo politisk er meget bredt sammensat, fagligt er meget bredt sammensat og i øvrigt uhyre kvalificeret – vil skrive om et klart og påtrængende behov, hvis det er sådan, at det har flertallet af landets folkepensionister end ikke opdaget. Ja, faktisk skulle flertallet af landets folkepensionister nærmest gå rundt og mene det modsatte. Det ville undre mig.

Jeg synes, det var godt at høre socialministeren tale om, at hvis man sparer på hjemmehjælpen, så må man forsøge at tænke det næste trin med: hvad sker der så? Ja, der sker det, at det bliver lidt dyrere i den sidste ende. Det tror jeg er en rigtig betragtning.

[Tinning]

Jeg er ikke enig i, at socialministeren bare kan sige: det er kommunerne, det kan vi ikke gøre noget ved. Man kunne sige sig selv – og det var der nogen der sagde heroppefra allerede dengang, da vi skar ned på bloktilskuddene – at det ville betyde besparelser på det sociale område, det måtte man vide. Når nogen vælger hjemmehjælp, er det, fordi de åbenbart har nemmest ved at gøre det. Det behøver man hverken være, jeg havde nær sagt minister, men det må vel nærmest være det omvendte, men det behøver man ikke være specielt vidende om de ting for at kunne indse. Selvfølgelig vil øget hjemmehjælp give besparelser på det sociale område.

Når nu socialministeren kan se, at skærer vi på hjemmehjælpen, får det uheldige konsekvenser i næste omgang, og så skulle det vel heller ikke være så svært at indse, at hvis vi ikke forhøjer de pensionssatser, så sker der også nogle ting, som på bare lidt længere sigt kan give øgede udgifter. Jeg snakker ikke om, at hvis ikke vi forøger pensionerne, så kan vi slet ikke få selvbestemmelse eller sådan noget, for selvfølgelig er der masser af ældre, der udfolder selvbestemmelse og fantasi, og hvad ved jeg. Det, der er tale om, er øget selvbestemmelse. Det siger ældrekommisionen, det siger socialministeren. Så siger jeg: vi får ikke ret meget øget selvbestemmelse uden at give lidt flere kroner. Så enkelt er det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) *Forespørgsel nr. F 8:*

Forespørgsel til socialministeren:

»Hvilke lovinitiativer agter regeringen at tage for at sikre folkepensionisterne anstændige livsvilkår?«

Af Askjær Jørgensen (FP).

(Forespørgslen anmeldt 26/11 82. Fremme af forespørgslen vedtaget 2/12 82).

Begrundelse

Askjær Jørgensen (FP):

Ikke som en kritik mod nogen som helst, men for god ordens skyld den praktiske oplysning, at vor forespørgsel er anmeldt den

26. november 1982, mens ministerens redegørelse er givet den 14. december 1982. Jeg syntes, det var rimeligt at udvise den respekt for socialministeren, at vi først fik ministerens redegørelse diskuteret.

Man kunne stille os det spørgsmål, hvorfor vi så ikke har trukket vores forespørgsel. Det ville vi vente med, fordi vi ville prøve at finde ud af, om den redegørelsesdebat, vi nu har haft, afklarede alle spørgsmål. Det synes vi ikke den har gjort. Jeg skal nu forklare ministeren, hvad vi synes vi mangler svar på.

Både ministeren og ordførerne har fortalt om alt det gode, man vil, men alle har også forklaret, at vi ikke har råd til at gøre det her og nu. For at komme dertil, at pensionisterne dog kunne få lidt at glæde sig til, eller at vi, der skal være pensionister om 20 år, kunne have noget at glæde os til, eller at de, der måske er 30 år nu og skal være pensionister om 40 år, kunne vide, hvem der kan begynde at glæde sig til noget, vil jeg godt spørge ministeren: hvornår tror han at firkløverregeringen, at dette samfund får råd til at sætte folkepensionen sådan op, at vore ældre medborgere – undskyld, fru Aase Olesen, nu sagde jeg »vore ældre medborgere«, jeg skal prøve at huske det – hvornår tror han at vi kan komme så vidt, at vi kan byde pensionisterne menneskeværdige vilkår?

Ministeren nævnte tidligere på dagen, at han ikke ville gå helt ned i tandproteserne. Det synes jeg heller ikke man skal gøre. Jeg synes, de ældre skal have lov til at være selvstændige mennesker, vi respekterer. Jeg synes i allerhøjeste grad, man skal sætte pensionen så højt, at de ældre selv kan bestemme, hvornår de skal have nye tandproteser, og hvornår de ikke skal have det. Det er nedværdigende, hvis man skal hen til en behandler på et socialkontor og en skranke og stå og tigge, hvis man trænger til en ny tandprotese. Sådan opfatter vi de betingelser, som socialdemokraterne har skaffet vores ældre medborgere. Det er man nødt til.

Det var sådan set derfor, vi godt ville have at vide af socialministeren: hvornår kan den danske befolkning regne med at økonomien i dette samfund bliver sådan, at det er tåleligt for de ældre at være i samfundet?

Besvarelse

Socialministeren (Palle Simonsen):